

Merhaba,

Yılın ilk ayını geride bırakmaya hazırlandığımız bugünlerde, Haziran 2011'de gerçekleştirilecek genel seçimler gündemde önemli bir yer tutmaya başladı bile. Yaklaşan seçimlerle birlikte TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi de mimarlık, kent ve çevreye ilişkin konu başlıkları üzerinden oluşturacağı eylem planını hazırlamaya başladı. Söz konusu konu başlıkları ve eylem planına dair güncel gelişmeler ve tartışmalar Bülten'de 2011 yılının ilk yarısı boyunca tematik olarak devam edecek. Üyelerimizin de bu tartışmaları yakından takip ederek sunacakları her türlü katkı, Şubemizin kent, mekân ve çevre üzerinden yürüteceği çalışmaların başarıya ulaşmasında önemli olacaktır.

2002 yılından bu yana, Türkiye'de kent mekânın toplumsal üretimi, merkezî hükümet politikalarıyla belirlenen bir sorunlar yumağıyla şekillenmekte. Kent toprakları üzerinde gerçekleşen yağmanın bir uzantısı olarak yaşanan sosyal ayrışmalar ve gerilimler, kent içinde kapalı bölgeler oluşturarak toplumsal ayrışmayı mekânsal biçimlerle körüklemeye devam ediyor. Bir yandan boşaltılan gecekondular, diğer yandan insan algısı ile dalga geçmesine birbiri ardına inşa edilen ışıltılı tüketim mekânları, kent içindeki sosyal çelişkileri gözler önüne seriyor. Öyle görünüyor ki, 2011 seçimleri sürecinde de, hem katılımcılıktan hem de denetim mekanizmalarından uzak tutularak, zorla uygulanan ve mağdurlar yaratan "kentsel dönüşüm" projeleri çok tartışılacak. Mimarlığın Sosyal Forumu 2010'da tartışma başlıklarından biri olan kentsel dönüşüm konusu, Bülten'in bu ayki sayısında da ele alınıyor.

Yıllardır tartıştığımız, mücadeleler yürüttüğümüz bir alan olarak kent mekânlarındaki dönüşüm gündemimizdeki yerini korurken, yaşanan mekânsal tahribat kentlerle sınırlı değil. Bülten'imizin bu sayısında, hükümetin oluşturduğu yeni "açılımlardan" biri olan HES'lere de yer vermeyi uygun bulduk. Şube coğrafyamız içinde yer alan Bartın'da yürütülen mücadeleye ve Karadeniz'de doğayı katleden enerji politikalarına karşı yükseltile isyan çığlıklarına dair detayları ilerleyen sayfalarda bulacaksınız. Ülkenin enerji politikaları ve bu politikaların mimarlık ve kentle kurduğu ilişki, genel seçimlere yönelik yürütülecek önemli bir çalışma konusu olarak önümüzde duruyor.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi olarak amacımız, gündemi yakından takip etmenin ötesine geçerek, gündem oluşturacak çalışmalar yürütebilmek. İşte tam da bu nitelikte bir etkinlik olan, birlikte kurulan bir kent düşünün gerçeğe dönüştüğü Ulucanlar Cezaevi Müzesi yine gündemimizde. Kurduğumuz ve hayalden gerçeğe dönüştürdüğümüz düşünümüzün niteliksizleştirilmesi ve bu düşün en önemli boyutu olan toplumsal niteliğinin üzerinin örtülmesi girişimlerine karşı çalışmalarımız sürüyor. Bu sayının özel bölümünde, bu düşün nasıl kolektif biçimde kurulup, kolektif biçimde hayata geçirildiğine tanık oluyoruz.

İçinde bulunduğumuz koşullarda ilkelerimizle ayakta durmak, "düş kurabildiğimiz müddetçe ve bu düşleri gerçeğe dönüştürebildiğimiz kadar" mümkün görünüyor...

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi
41. Dönem Yönetim Kurulu

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Fatih Söyler

Yayın Kurulu
Ebru Aksoy, Esin Bölükbaş, Özgecan Canarslan,
Özge Göncü, Orçun Köken, Arif Şentek,
Y.Yeşim Uysal, Fadime Yılmaz.

Yayına Hazırlayan
Y. Yeşim Uysal

Grafik Tasarım
Hatice Erbay

tmmob
mimarlar
odası

ANKARA ŞUBESİ
BÜLTEN

86

Şubat 2011

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni
Ayda bir yayımlanmaktadır.
6000 adet basılmıştır. Üyelere ücretsiz dağıtılır.

Burada yer alan yazıların içeriğinin sorumluluğu yazarına aittir.
Kaynak gösterilmek koşulu ile alıntı yapılabilir.

Baskı Tarihi: Ocak 2011
Konur Sokak No: 4/3 Kızılay, ANKARA
T: 312 417 86 65 F: 312 417 18 04
e-posta: info@mimarlarodasiankara.org
www.mimarlarodasiankara.org

Baskı
...

İÇİNDEKLER

ŞUBEMİZDEN	4-16
■ Haberler	
KENT VE ÜLKE GÜNDEMİ	7-18
■ Enkazdan Defineye: Zopnguldak Lavuarı Süreci – Turhan Demirtaş	
■ 20. Yılında Avrupa Mimarlar Konseyi: Avrupa'da Mimarlar ve Politika – Arif Şentek	
■ Amastris İsyanda – Yağmur Dönmez	
SÖYLEŞİ	19-21
■ Mahmut Hamsici ile Hes'ler üzerine	
BASIN AÇIKLAMASI	22-26
■ Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı	
■ Atatürk Orman Çiftliğinin Sahip olduğu Kurumsal Kimlik Korunmalıdır.	
ÖZEL BÖLÜM	28-39
■ Tarihçe	
■ Ulucanlar Cezaevi Müzesi: "Toplumsal bir Düş" – Tezcan Karakuş Candan	
■ Ulucanlar Cezaevinin Siyasi Tarih Okuması Atölyesi – Ali Hakan- Tezcan Karakuş Candan	
■ Ulucanlar'a Dair – Hüseyin Esentürk	
EĞİTİM	40-41
■ UIA Uluslar arası Öğrenci Fikir Yarışması	
MİMARLIĞIN SOSYAL FORUMU	42-49
■ Kentsel Dönüşüm Üstüne – Adnan Zeytinci	
■ Ne Villa, Ne Saray! Başımızı Sokacak Ev İstiyoruz	
■ Gecekondu Bölgesinde Kamusal Alan Üretimi	
PROJE UYGULAMA	50
■ Dışişleri Bakanlığı Yerleşkesi Mimari Proje Yarışması	
MESLEKİ UYGULAMA	51-56
■ Azami Emek, Asgari Ücret! – Alper Kangal	
■ Mimar Olarak Bilirkişi Olmak ve Bilirkişi Kurulları Oluşumu İçin Bir Çözüm Önerisi – Leman Ardoğan	
BİLİNMEYEN ANKARA	57-59
■ SSK İşhanı (SSK Kızılay Rant Tesisleri) – Ali H. Alptekin	
KARİKATÜR	62
MESLEKİ DENETİM	63-64
■ Gelir- Gider Tablosu	

Bina Kimlikleri Söyleşisi 8 96'lar Apartmanı

6 yılı aşkın süredir devam eden, Cumhuriyet dönemine dair mimari envanterin belgelenmesi, bu envanterin toplumun farklı kesimlerine tanıtılarak kültürel miras konusunda bilinç oluşturulması hedefleri ile düzenlenen ve Türkiye'de pek çok kentte benzer yaklaşımlarla etkinlikler düzenlemesi ve arşiv oluşturulması konusunda örnek olan Bina Kimlikleri ve Envanteri Projesi 41. dönem programı kapsamında söyleşilerine devam ediyor.

Bina Kimlikleri Söyleşilerinin sekizincisi Türkiye'de uygulanan modern mimarlığın sivil örneklerinden biri olan **"96'lar Apartmanı"** kendisine konu ediliyor. Oturma Başkanlığını ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Elvan Altan Ergut'un yürüteceği söyleşide Yeditepe Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmakta olan proje müellifi M. Arman Güran ve Y. Mimar Zeynep Çiğdem Uysal konuk olarak katılacaklar. **24 Şubat 2011 Perşembe günü saat:18.30'da** düzenlenecek etkinlik TMMOB Mimarlar Odası Toplantı Salonunda (Konur Sokak 4/5) gerçekleşecek.

Kentler İçin Toplumsal Bir Gelecek Projesi: 2011 Çocuk ve Mimarlık Çalışmaları Başladı

Çocuk ve Mimarlık Çalışmaları, mimarlığın toplumla buluşması, çocuk kültürü ile mimarlık kültürünün paylaşılması ve çocukların yapıyı çevre farkındalıklarının geliştirilmesi hedefiyle 2002 yılında bu yana Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından yürütülmektedir. Geleceğin kentlerinin şekillendirilmesinde tasarımın, tasarlamanın değerini ve önemini kavramış, eleştirel ve yaratıcı düşünce sistemini geliştirebilmiş nesillerin var olmasını destekleyecek içerikle yürütülen çalışmalarla iki yüzü aşkın okulda binlerce öğrenciye ulaşılmıştır.

Çocukların kente sorgulayan gözle bakmasını, yerel ve evrensel mimarlık kültürüyle tanışmasını, yaşadıkları kentte söz hakkı sahibi olmasını sağlayan Çocuk ve Mimarlık çalışmalarında yer almak isteyenler 23 Aralık 2010 günü Mimarlar Odası'nda yapılan toplantıda bir araya geldi. Üyeler ve mimarlık öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda önceki dönem çalışmalarından bahsedildi ve 2011-2012 dönemi için hedeflenen yeni projeler anlatıldı.

13-17 yaş grubu ile yapım süreçleri üzerine uygulamalı atölyeler yapılmasını amaçlayan "YAPIyoruz Projesi" ile okulların 4. sınıfları ile yürütülecek "Yürüyoruz, Oynuyoruz, Biliyoruz Projesi" Çalışma Grubu Koordinatörü Tezcan Karakuş Candan tarafından toplantıda sunulan yeni dönem projeleri arasındaydı.

2011 yılının mobilizasyon dönemi olacağı, okul tatillerinde yaz kampı yapılmasının planlandığı, Mart-Haziran Dönemi ile Eylül-Şubat Döneminde, her ay sabit bir mekânda atölye çalışmalarının yapılacağı ve özellikle yapıların gezileceği, YAPIyoruz Projesi ile 13-17 yaş grubu ile yapım süreçleri üzerine uygulamalı atölyelerin düzenleneceği aktarıldı.

Çalışmalar hakkında bilgi edinmek, öneride bulunmak veya çalışma grubuna katılmak için Mimarlar Odası Ankara Şubesi'ne başvurabilirsiniz

Ayrıntılı bilgi için: 0312. 417 86 65 / 120 Sinem Yıldırım

Öğrenci Komisyonu Söyleşileri: Geleneğe Eklenmek- Cengiz Bektaş

Mimarlar Odası Ankara Şubesi **Öğrenci Komisyonu** 2011-2012 etkinliklerine **Cengiz Bektaş** Söyleşisi ile başladı. 14 Ocak 2011 tarihinde Alman Kültür Merkezi'nde "Geleneğe Eklenmek" başlığı altında gerçekleştirilen söyleşiye çok sayıda mimarlık öğrencisinin yanı sıra mimarlar da katıldı.

"Gelenek" kelimesinin "gelmek"ten türediğini ve bugüne gelmeyen bir şeyin gelenek olamayacağını söyleyen Bektaş, eklenmenin ancak geleceği çağdaş bir şekilde düşünmekle mümkün olacağını belirtti ve tasarımın kullanıcıdan bağımsız ele alındığı günümüzde, insan-doğa odaklı projelerinden örnekler sundu.

Etkinlik söyleşi ardından verilen kokteyle sona erdi.

WEB Üzerinden Üye İşlemleri Başlamıştır

Mimarlar Odası tarafından üyelerimizin bazı üyelik işlemlerinin internet üzerinden yapabilecekleri uygulama 01 Ocak 2011 tarihinde başlatılmıştır.

Üyelerimiz bu işlemlerle sistem üzerinden;

Kendi bilgilerini görme (iletişim, mali konular, eğitim, proje vb)

-İletişim bilgilerini değiştirme gibi taleplerde bulunabilme,

-Ödeme işlemleri (aidat vs.)

-E-egitim programlarına katılabilme,
gibi işlemleri yapabileceklerdir.

Bu hizmetlerden faydalanabilmek için, üyelerimizin ekte yer alan sözleşmeyi ve e-posta hesabı sözleşmesini doldurarak Şubemize teslim etmeleri gerekmektedir.

Mimarlar Odası tarafından online üyelik işlemleri ve oda e-mail adresi için gerekli bilgiler tarafınıza gönderilecektir.

Bilgilerinize sunarız.

TMMOB Mimarlar Odası

<http://www.mimarlarodasiankara.org/download/webuyeliksoz.doc>

55. Yıl Kutlaması

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi **25 Aralık 2010 tarihinde** 55. yılını doldurdu. Bu 55 yılda toplumsal muhalefetin önemli unsurlarından biri haline gelen Mimarlar Odası Ankara Şubesi, kuruluşunun 55. yılını kokteyl ile kutladı. 55. yıl ve Yılbaşı kutlamalarının bir arada yapıldığı etkinlik, gece boyunca canlı müzik eşliğinde devam etti.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi olarak TMMOB ve Mimarlar Odası örgütlenmesini sahiplenen, yıllara yayılan katkıları ile Oda politikaları ve eylemlerini şekillendiren üyelerimize teşekkür ederiz.

KENT VE ÜLKE GÜNDEMİ

Odalardan Gökçek'e Dava

AOÇ arazisi nedeniyle daha önce de yargı duvarına çarpan Belediye tekrar yargı önünde

TMMOB **Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi, Peyzaj Mimarları Odası, Çevre Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisleri Odası ve** Ankara Barosu Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Atatürk Orman Çiftliği ile ilgili Meclis kararlarını yargıya taşıdı. Odalar, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Atatürk Orman Çiftliği arazisinde uygulamaya koymak istediği planın anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle tekrar gündeme getirdiler. 2006'dan bu yana Atatürk Orman Çiftliği arazisi üzerinde planlarından vazgeçmeyen Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin aldığı kararlar birçok kez yargıdan döndü. Yıllardır Atatürk Orman Çiftliği arazisinin yapılaşmaya açılmaması için mücadele eden odalar bir kere daha arazinin 1. derece doğal sit alanı olduğunu hatırlatarak dava açtılar.

Meslek örgütleri ve Ankara Barosu Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 13.08.2010 gün ve 2494 sayılı kararıyla onaylanan **"1/10.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve I. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı"**nın ve eki olarak onaylanan **"1/10.000 ölçekli Ulaşım Şeması"** ile **"1/1000 ölçekli Ulaşım (Yol-Kavşak vb.) Uygulama Projesi"**nin öncelikle **yürütmesinin durdurulması** ve **iptali istemiyle**, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından kabul edilen planların ve eklerinin dayanağı olan 5524 sayılı yasanın Anayasa'ya aykırı olması sebebiyle **yürürlüğünün durdurulması ve Anayasa Mahkemesine** gönderilmesi için yargıya gitti.

Danıştay Belediye'ye "Dur" Dedi

Danıştay, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Ulustaki yıkım çalışmalarını durdurdu.

Danıştay, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin eski bir yerleşim yeri ve tarihi yapıların merkezi olan Ankara'nın Ulus semtinde yaptığı yıkımlar için aldığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun ilke kararının yürütmesini durdurdu. Şehir Plancıları Odası ilke kararının iptal edilmesi için Danıştay'da dava açtı.

Danıştay 6. Dairesi Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından aldırılan ilke kararını yasaya aykırı buldu. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda "koruma amaçlı imar planının yapılmadığı hallerde kentsel sit alanları yapılaşmaya açılmaz" hükmü yer almasına rağmen Büyükşehir Belediyesi tarafından Ulus Bentderesi ve Hacı Bayram Veli gibi bazı tarihi binaların da olduğu alanlarda yıkımlar yapıldı. Danıştay, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na dayanarak, koruma amaçlı imar planı yoksa kentsel sit alanları yapılaşmaya açılmaz diyerek, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Ulus'taki yıkımlarına "DUR" dedi. Koruma amaçlı imar planı yapılmaya kadar, Koruma Bölge Kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının belirleneceği ve iki yıl içinde koruma amaçlı imar planı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi esasları ve kullanma şartlarının uygulanmasının da durdurulacağını belirtti.

1990-91/Zonguldak Büyük Madenci Grevi ve Yürüyüşü 20.YIL Anma ve Kutlama Etkinlikleri

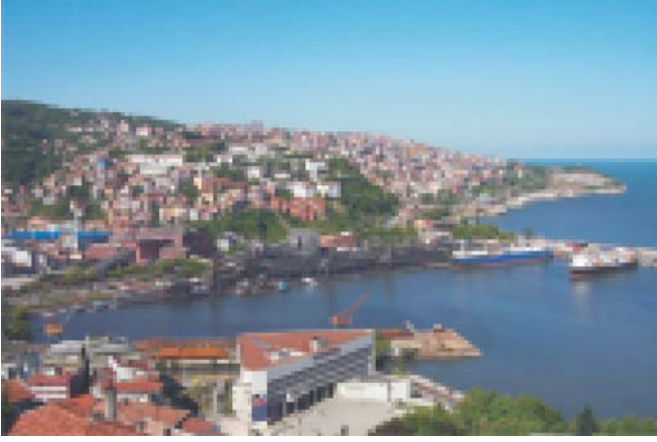
1990-91 / Zonguldak BÜYÜK MADENCİ GREVİ ve YÜRÜYÜŞÜ'nün 20. Yılı nedeniyle TMMOB Maden Mühendisleri Odası tarafından 08 Ocak 2011 tarihinde Ankara'da İnşaat Mühendisleri Odası Teoman ÖZTÜRK Salonunda düzenlenen Anma ve Kutlama Etkinlikleri, TMMOB Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet TORUN, TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet SOĞANCI ve Genel Maden-İş Sendikası Başkanı Ramis MUSLU'nun açılış konuşmaları ile başladı.

Etkinlik süresince fotoğrafların da sergilendiği, Zonguldak BÜYÜK MADENCİ GREVİ ve YÜRÜYÜŞÜ'nü konu alan kısa bir tanıtım filminden sonra, yöneticiliğini TMMOB Maden Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet TORUN'un yaptığı, Genel Maden-İş Sendikası Başkanı Ramis MUSLU, Sabri TOPÇU, Prof. Dr. Ahmet MAKAL ve Yrd. Doç. Dr. Attila AYTEKİN'in katıldığı bir panel düzenlendi.

Öğle saatlerinde verilen kuru katık molasından sonra, "Yüzbin Kişiydiler" isimli belgesel film gösterisi yapıldı. Sözün katılımcılara verildiği "Serbest Kürsü" ile devam eden etkinlik, Fahri BOZBAŞ tarafından sergilenen "Göçük Mehmetle Yeni Sondaj" adlı tiyatro gösterisi ve ses sanatçısı Ahu SAĞLAM müzik dinletisiyle sona erdi.

Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Proje Yarışmasını Tartışıyoruz

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi 2006 yılında talihsiz bir girişim sonucu, gece yarısı operasyonu ile, Cumhuriyetin önemli endüstri miraslarından birisi Maltepe Havagazı binasının yıkılmasının ardından endüstri mirasının korunmasına dair bir dizi çalışma başlatmıştı. Bu çalışmalar öncelikle Ankara Şube coğrafyasından başlayan endüstri mirası rotasının çıkartılması ve endüstri mirasını tanıtıcı sergi, yayın, etkinlik yoluyla endüstri mirasına dair bir farkındalık oluşturmasını hedeflemişti.

Bir yıl sonra, 2007'de Ankara Şube coğrafyası içinde yer alan Zonguldak kentinde, merkezde bulunan Lavuar alanının yıkılacağına dair söylentilerin dolaşması üzerine Zonguldak Temsilciliği ve Ankara Şubesi ortak çalışmalar yürüterek, sonrasında büyük bir kısmı yıkılan Lavuar Alanına dair bir projelendirme süreci başlattı. Tamamının yıkılarak, yerine alışveriş merkezi yapılması planlanan Zonguldak Lavuar Alanına dair oluşturulan bu projelendirme süreci yerel bir harekete dönüşerek meyvelerini vermeye başlamış, Temsilcilik ve Şube'nin birlikte yürüttüğü "Öğrenci Fikir Yarışması" yerel örgütlenmelerin bir arada olduğu katılımcı bir modelle yeniden projelendirme ve uygulama sürecine evrilebilmiştir. "Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması" bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkmıştır.

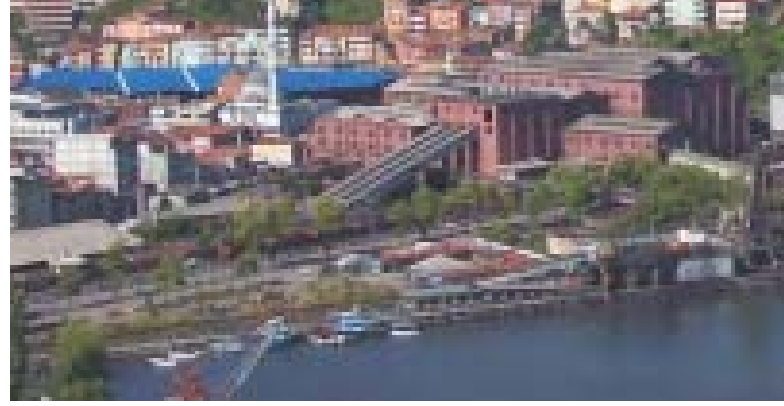

Bu çerçevede "**Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması**"nı tartışmak ve arka planını ortaya çıkarmak amacıyla Mimarlar Derneği 1927 ve Mimarlar Odası Ankara Şubesi bir ortak etkinlik düzenlemektedir. **22 Şubat 2011 tarihinde Çağdaş Sanatlar Merkezinde** gerçekleştirilecek Panel sonrası açılacak Yarışmanın Proje Sergisi 28 Şubat 2011 tarihine kadar açık kalacak. Oturum başkanlığını Lale Özgenel'in yaptığı Panel 22 Şubat 2011 Salı günü saat: 18.30'da gerçekleştirilecek. Panel'e ayrıca Baran İdil, Haluk Zelef, Gül Köksal ve Turhan Demirtaş konuşmacı olarak katılacaklar.

Enkazdan "Defineye": Zonguldak Lavuarı Süreci

Turhan Demirtaş

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi
Zonguldak Temsilcilik Başkanı

Zonguldak'ın endüstri mirasına mimarlar sahip çıktı.

Lavuar Alanı Projesi Zonguldak'ı zenginleştirecek.

Zonguldak; kömürle doğmuş, kömürle kimlik kazanmış, Cumhuriyetimizin ilk vilayeti ve ilk endüstri kentidir.

UNESCO Anıtlar ve Sitler Kurulu, ICAMOS, 2006 yılını Endüstri mirası yılı ilan ettiğinde, Mimarlar Odası Ankara Şube Yönetim Kurulunun çağrısıyla, Şubeye bağlı 16 ilin Temsilcilikleri ve Şubenin tüm yöneticileriyle birlikte Zonguldak'ta, geniş katılımlı bir yönetim kurulu toplantısı yapmıştık. Endüstri Mirası da gündem maddesiydi.

Zonguldak'ın, kömürle doğmuş, kömürle kimlik kazanmış, Cumhuriyetimizin ilk vilayeti ve ilk endüstri kenti olması ve bu kimliğinin parçası endüstri yapılarının her geçen gün bir bir yok edildiğini gözlemlenmesi

üzerine, mimarlar olarak; kentin simgesi olabilecek, endüstri kenti kimliğini ve kültürünü yansıtacak, gelecek nesillere aktararak yaşatacak bir endüstri yapısını restore edilerek kullanılması doğrultusunda uygun bir yapı bulabilmek için inceleme ve değerlendirme çalışmaları yaptık.

İki gün süren çalışmalarımız sonunda; kent içindeki konumu, yapı alanı büyüklüğü, içinde sosyal ve kültürel çeşitli birimlerin yapılabirliği vs. gibi yönleriyle oldukça uygun olduğunu gördüğümüz, hizmet dışı bırakılmış, atıl durumdaki Lavuar tesisinin endüstri mirası olarak tescili için Kültür ve Turizm Bakanlığı Karabük Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kuruluna başvuruda bulduk.

Zonguldak Lavuarı, 1955 yılında yapımına başlanıp 1957 yılında hizmete açılan, taş kömürünü yıkayarak, yüzdürme sistemiyle yabancı maddelerden ayıran, cevher zenginleştirme işlevi gören bir tesisti. Tesis yaklaşık 30.000 m2'lik bir alanda, ana binası yaklaşık 12.000 m2 taban alanlı ve yüksekliği 24 metreye ulaşan, Tüvenan Kömür Siloları, Kriblaz Ünitesi, Kömür Yıkama Üniteleri, Flotasyon Ünitesi, Atık Nakil Sistemleri, Kömür Stoklama ve Yükleme sisteminden oluşan görkemli bir tesisti.

Kurul üyelerinin Zonguldak'a gelişlerine, tesisi görüp tescil kararlarını alışlarına kadar geçen süre içinde, Lavuar tesisinin neredeyse tamamı çok hızlı bir şekilde söküldü, yıkıldı, "enkaz" yığını haline getirildi.

Yıkımdan geriye kalan yapılardan; ocaklardan kazıldığı şekliyle demiryolundan vagonlarla getirilen tüvenan dediğimiz taş, kömür, v.s. karışımının tesiste işlem görmesi için ilk döküldüğü yer olan **silolar** ve oradan bantlarla nakledilen ve kırma ve eleklenme (kömürü çaplarına göre ayırma) işleminin yapıldığı **kriblaj binası** ve kömür yıkama suyundaki çok küçük taş parçalarını çökerterek suyu geri kazandıran üç adet **dekantasyon kuleleri**, kurul tarafından endüstri yapısı olarak tescil edildi, tescilli alan sınırları belirlendi ve koruma kararı alındı.

Ankara Şube yöneticilerinin Zonguldak'ta yaptıkları ilk Yönetim Kurulu toplantısı ve ilk teknik gezilerinin sonrası, Endüstri mirası konusundaki eksiklikleri ve belirsizlikleri ortaya koymak amacıyla Mimarlar Odası Genel Merkezince Zonguldak'ta akademik bir atölye çalışması yapılması kararı alındı. Bu amaçla kente gelen akademisyenlerle birlikte 6-7 Nisan 2007 tarihlerinde, endüstri mirası konulu çalışmalar yapıldı ve bu çalışmalar Mimarlar Odası tarafından, **Korumada Yeni Kavramlar "ENDÜSTRİ MİRASI"** adıyla kitap halinde yayınlandı.

Ankara Şubenin ve Zonguldak Temsilciliğinin bu çalışmaları ve girişimleri, Lavuar alanın satışını büyük

bir iştahla bekleyen paylaşımcıları çok rahatsız etti. Zira önceki imar planlarında kamu kurumu, Lavuar tesisi alanı olarak görünen alan, plan değişikliği ile ticaret alanına çevrilmiş ve satışa çıkarılması planlanmıştı. O düşüncenin bir an önce uygulanması adına da Lavuarın sökümüne başlanmıştı.

Koruma Kurulu'na başvurumuzdan itibaren, dönemin Belediye Başkanı, Enerji Bakanı, TBMM Başkanı ile yerin satışı bekleyenler ve işbirlikçileri, mimarları kentin önünü tıkamakla, hatta ihanetle suçlamaya başladılar.

Lavuar tesisinin ayakta kalan bazı yapılarıyla, alanın bir kısmı tescil edilmişti ama düzenlemeleri yapacak kurum ve kuruluşlar çok uzun bir süre hiçbir çalışma yapmayınca iş yine mimarlara düştü.

Kamuoyunu bilgilendirmek, uygulamaları yapacak kurum ve kuruluşlara fikir vermek, yol göstermek, ufuk açmak için Mimarlar Odası Ankara Şube öncülüğünde, Maden ve Makine Mühendisleri Zonguldak Şubeleri ile birlikte, Mimarlık Fakülteleri öğrencilerinin katılacağı **"Kent Düşleri 3"** Proje/Fikir yarışması açıldı. Maden ocaklarında hayatını kaybeden maden işçileri anısına düzenlediğimiz yarışmamızı 24 Mart 2008 yılında başlattık.

Çeşitli üniversitelerden öğrenciler Zonguldak'a geldiler, Lavuar alanını ve Zonguldak'ın çeşitli endüstri yapılarını incelediler, iki gün misafirimiz oldular.

26 Haziran 2008 de sonuçlanan yarışmanın sunumları ve jüri değerlendirmeleri Ankara Milli Kütüphane Salonunda, Kolokyum ve Ödül Töreni de Zonguldak'ta yapıldı. Ödül alan projelerin sergisi ve çok büyük ilgi gördü.

29 Mart yerel yönetim seçimleri öncesinde, Zonguldak Kültür ve Eğitim Vakfı ZOKEV, 15 Mart 2009'da Mimarlar

Odası Ankara Şubesini de davet ettiği ve Şube Başkanına Çalıştay yürütücülüğü görevini verdiği Lavuar Çalıştayı düzenledi. Çalıştaya Mimarlar Odasından Sayın Emre Mardan da özel çağrılı olarak katıldı ve atölye çalışması ile katkılar verdi. Çalıştayda oluşturulan atölyelerden **"Lavuar Alanının Projelendirilmesine İlişkin Planlama İlkeleri ve Mimari Yaklaşım Komisyonunun Raporu"** çok büyük ilgi gördü. Çalıştayın tartışmalar bölümünde, siyasi partilerin Belediye Başkan adayları da görüşlerini açıkladılar.

Adaylardan Sayın İsmail EŞREF, seçim çalışmalarına başlamadan önce temsilciliğimizden Proje Fikir yarışmamızın projelerinin tanıtıldığı kitapçığı ve diğer dokümanları istemişti. Çalıştayda, projeleri incelediğini ve seçildiği takdirde, Lavuar alanını ve endüstri mirası olarak tescil edilen yapıları bir an önce halkın hizmetine açmak için tüm gücüyle çalışacağını ifade etti. Ve 15 gün sonraki seçimlerde de Belediye Başkanı seçildi.

Yine o yıl, yeniden yapılandırılan Kent Konseyi Genel Kurul toplantısında Lavuar Alanı gündeme alındı ve Temsilciliğimizin de içinde olduğu **"Lavuar Alanı Çalışma Gurubu"** oluşturuldu.

Temsilcilik olarak, görüşlerimizi aktardık:

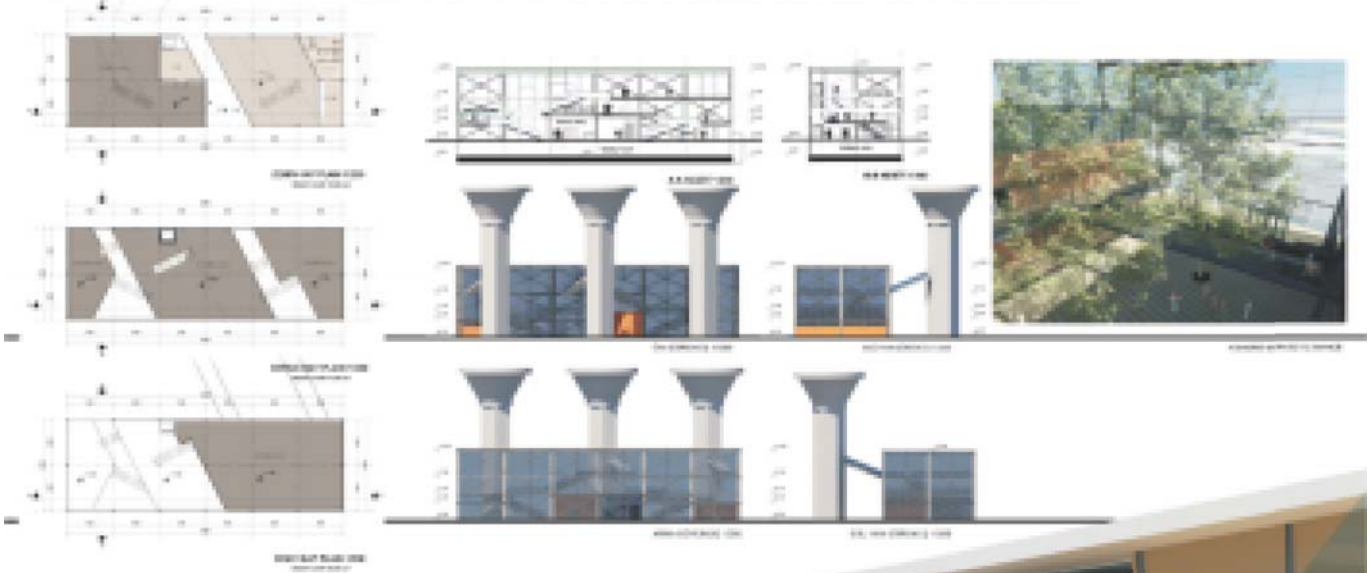
- Ulusal ölçekte kentsel tasarım projesi yarışması açılmalıdır.
- Zonguldak kömürle doğmuş, kömürle kimliğini

MİMARİ KAT PLANLARI, KESİT VE ÇUKURLUĞULARI (ÇAĞDAŞ SAVAKLAR VEZİFERİ)

2021

kazanmış, Cumhuriyetimizin İlk Vilayeti ve İlk Endüstri Kentidir. Lavuar alanında yapılacak tasarımlarda ve düzenlemelerde bunlar mutlaka vurgulanmalıdır.

- Zonguldak, ülkemizde, kent meydanı olmayan belki de tek ildir. Revizyon imar ve kentsel tasarım planlarında, alanın kentin meydanı olma, gerektiğinde toplantı, miting, fuar, sergi alanı gibi kullanılabilme özelliğini de taşıması sağlanmalıdır.

- Alanda yoğun yapılaşma olmamalıdır.

- Koruma altına alınarak tescillenen, yer altındaki, silo altı olarak adlandırılan mevcut yer, Zonguldak'ın kültürünü, kimliğini, kömürün serüvenini anlatan, müze, tiyatro, söyleşi, dinleti salonları, kitap satış yerleri, sanatçılar çarşısı, el sanatları atölyeleri v.s. gibi sosyal ve kültürel amaç ve etkinlikler için kullanılmalıdır.

- Korunan yapılar ve onların bodrumları hariç, zemin altı kotlarda, otopark, minibüs durak ve depolama yerleri, v.s yapılabilir. Bu takdirde, trafiğin de ne şekilde çözümleneceğini gösteren ulaşım planının da, mutlaka yapılması şartı getirilmelidir.

- Şartnameye projelerin Koruma Kurulunun onayından geçirilme şartı konulmalıdır.

- Şartnamede, alanın, şurasında şu şekilde şu olsun, binanın şurası şöyle olsun, kuleler şu şekilde yapılsın v.s gibi ayrıntılara girmenin, yarışmacı ekiplerin yaratıcılıklarını ve özgür tasarımlarını engelleyebileceği göz ardı edilmemelidir.

Önerilerimiz oldu.

Temsilciliğimizin başından beri savunduğu, "**ulusal ölçekte tek dereceli proje yarışması açılması**" önerisi ve projelerde kesinlikle olmasını gerekli gördüğümüz hususlar Kent Konseyi Genel Kurulunda da kabul edildi.

"**Kent Düşleri 3**" Proje / Fikir yarışmamız, ZOKEV Çalıştayının ve Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Proje Yarışması şartnamesinin alt yapısını oluşturdu.

Zonguldak Valisi Sayın Erdal ATA'nın ve Belediye Başkanı Sayın İsmail Eşref 'in konuya sahip çıkmalarıyla yeniden ivme kazanan süreçte, Zonguldak Belediyesince düzenlenen "**Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentsel Tasarım, Mimarlık ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması**", 30.03.2010 tarihinde başladı ve 24.06.2010 tarihinde sonuçlandı.

Şartname hazırlığından, sonuçların ilanına kadar, her yönüyle lekesiz, gölgesiz çok güzel bir yarışma oldu. Birinciliği kazanan projede; Zonguldak'ın endüstri kenti kimliğini ve kültürünü tam olarak yansıtmadığı, nesillere aktaramayacağı gibi endişe ve tereddütlerimiz olsa da, artık var gücümüzle, projeyi biran önce hayata geçirmeye çalışacağız.

Bitirirken, "**enkazdan define**" çıkarmamıza vesile olan ve bizlere her türlü desteklerini verenlere, teşekkürlerimizi borç biliriz.

20. Yılında Avrupa Mimarlar Konseyi: Avrupa'da Mimarlar ve Politika

Arif Şentek

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE), 20. kuruluş yılını, geçtiğimiz yılsonunda 3-4 Aralık günleri Brüksel'de kutladı. Yıldönümü dolayısıyla Avrupa Parlamentosunda özel bir konferans da düzenlendi. Öncelikle, bu etkinlikler hakkındaki bilgileri, ACE'nin kendi kaynaklarından çok daha ayrıntılı olarak Mimarlar Odası web sitesinden öğrenmenin mümkün olduğunu belirtmek ve bunu sağlayan görevli meslektaşlarımızı kutlamak gerekir. Sınırlı bir çevre içinde kalıyor gibi görünse de, Mimarlar Odası yurtdışı ilişkiler kapsamında Brüksel'de olan bitenleri çok yakından izleyebiliyor (1).

Mimarlar Odası ve Ace

ACE'ye katılmak üzere ilk başvuruyu Mimarlar Odası 1990 başlarında, ACE'nin ilk kuruluş yıllarında yapmıştı. Türkiye AB üyesi olmadığı için, "gözlemci" üye olarak katılabiliyorduk. Böyle bir statünün tanınması, belki biraz da bizim fazlaca takip etmememizden olacak, bir on yıllık süre aldı. On yıl önce ACE'ye katıldığımızda, AB karşıtı bir söylemle böyle bir üyeliğe karşı çıkanlar olmuştu. Ama Brüksel'de tartışılanları sadece izlemenin bile bizim için önemli bir yarar sağladığını, geçen on yıl içinde Mimarlar Odası çevresinde geliştirilen yeni söylem ve eylemler sanırım kanıtıyor.

On yıl önce ACE'ye Mimarlar Odası delegesi olarak giden ve ilişkilerin geliştirilmesine önemli katkıları olan Sevgili Günhan Danışman hocamızın ardından bugün, Deniz İncedayı, Ali Cengizkan ve Tuğçe Tağmat bu ilişkileri başarılı bir şekilde sürdürüyorlar. Kuşkusuz, gittikçe daha ayrıntılı bir hal alan AB "muktesebatı" kavramak, Avrupa politikaları bağlamında ACE'nin çalışmalarına

dâhil olmak kolay bir iş değil. Ama denize girmeden yüzme öğrenilemiyor.

Başkanın MSF Konuşması ve Ace'nin İki Temel İşlevi

Ekim ayında Mimarlığın Sosyal Forumu katılmak üzere Ankara'ya gelen ACE Başkanı Selma Harrington'un Forum'daki konuşması, ACE'nin niteliği ve konumuna ilişkin önemli ipuçları veriyor. "Diplomatik" bir dille yaptığı, Türkçe olarak "merhaba" ile başladığı ve sonunda "teşekkür ederim" diyerek bitirdiği konuşmasında ACE Başkanı, ACE'nin başlıca iki temel işlevi olduğunu vurguluyordu. Birincisi, ACE'nin farklı ülkelerden mimarlıkla ilgili, farklı görüş, bilgi ve deneyimlerin karşılıklı aktarıldığı bir "platform" olması. İkinci işlev ise, AB yasama çalışmalarının izlenmesi, değerlendirilmesi, bu yasama sürecine gerektiğinde "müdahil olma" diye özetlenebiliyor. AB'nin çıkardığı yasalar, belki şu an için bizi doğrudan fazlaca etkilemiyor, ama AB üyesi ülkeler açısından gündelik yaşamın bir parçası ve dolayısıyla önemli.

Brüksel'de son düzenlenen 20. yıl programı ve özellikle Avrupa Parlamentosunda yapılan konferansın, daha çok ACE'nin "AB yasama süreci" ile ilgili işlevlerine ilişkin konuları kapsadığı anlaşılıyor. Konferansta; "Mesleki Yeterliliklerin Tanınması", "İç Pazarlarda Hizmetler", "Kamu İhaleleri", "Binalarda Enerji Verimliliği" ve "İnşaat Malzemeleri" konularındaki mevzuat üzerinde durulmuş. ACE'nin "platform" olma özelliği, 2000 yılında bir "ağ örgütü" olarak kurulan **Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu'na** (EFAP)

doğru kayıyor diyebiliriz. Mimarlar Odası ile birlikte Bayındırlık Bakanlığı görevlilerinin de katıldığı EFAP çalışmaları, "mimarlık politikaları"na yönelik zengin bir bilgi ve deneyim birikimini yansıtıyor (2).

Neoliberal Politikalar Karşısında Mimarlar

Avrupa Mimarlar Konseyinin iki yıl önce, 10 Nisan 2008'de Brüksel'de düzenlediği "Gelecek İçin Tasarım: Pazar ve Yaşam Kalitesi" başlıklı konferans, Konseyin "platform" işlevini yansıtan ve üzerinde ağırlıklı durulması gereken bir etkinlik. ACE tarafından hazırlanan ve konferanstaki konuşmaları çok iyi özetleyen bir kitabın Türkçe çevirisi bu yıl Mimarlar Odası tarafından yayınlandı(3). ACE'nin bu konferansında dile getirilen görüşlerin önemli bir bölümü, ülkemiz mimarlık gündemindeki çoğu konuya ışık tutabilecek nitelikte. Örneğin bazı konuşmalar, Mimarlığın Sosyal Forumu tartışmalarına çok yakın paralellikler taşıyor.

2008'de, ekonomik krizin ağırlığını duyurduğu bir ortamda yapılan bu ACE konferansında, serbest piyasa koşullarını öngören neoliberal politikaların getirdiği ekonomik, politik ve toplumsal engellere karşın, kentlerdeki yaşam koşullarının nasıl geliştirilebileceğinin, mimarların toplum yararına işlevleri nasıl yerine getirebileceklerinin tartışılması amaçlanmış. Konferansta, AB görevlisi bürokratların suya sabuna dokunmayan "resmi" konuşmalarının yanı sıra, özellikle meslekten gelenlerin ve akademisyenlerin toplumsal içerikli "radikal" denilebilecek çıkışları dikkati çekiyor.

İŞLERİ PİYASANIN GİDİŞİNE BIRAKAMAYIZ

ACE'nin o tarihteki başkanı Juhani Katainen kitaptaki sunuşunda, işleri piyasanın gidişatına bırakan liberal inanç ve eğilimlerin ciddi bir şekilde zayıfladığını, günümüzde artık kamu yararını her şeyin önünde gören ve kentlerde yaşayanları tüm politikaların merkezine koyan tutumların gerekliliğini belirtiyor.

Harvard Üniversitesinden Richard Parker, konferanstaki konuşmasında "...ticari değil, gerçek anlamda güzeli yaratacak ortak yeteneklerimiz, çağımızın belirleyici iki kurumu olan piyasa ve demokrasi ile engellenmekte, çelişmektedir... Bu çelişkinin boyutları giderek büyümektedir..." diyerek radikal önlemlerin gerekliliği üzerinde duruyor. Galbraith'in 50 yıl önce dile getirdiği "özel refah - kamusal sefalet" çekişmesi yorumuna değinen Parker, getirilen iyi niyetli önerilerin gerçekleşmesinin, iktidar gücü, çıkarlar ve

geleneklerden oluşan bir üçlünün egemen olduğu sistematik düzensizlik ortamında engellendiğini söylüyor.

YOKSULLUK YERYÜZÜNDEN SÖKÜLÜP ATILMALI

Ekoloji profesörü ve "su hakkı" konusundaki radikal çıkışlarıyla tanınan Riccardo Petrella konferansta özetle şu görüşleri dile getirmiş: "Kentlerimizde yaşayanlar, kentlerin birkaç güçlü çıkar grubu tarafından, sadece ekonomik ve finansal açıdan değil, siyasal, kültürel, dini veya etnik açıdan, uluslararası, hatta dünya çapında etkili oligarşiler tarafından 'inşa' edildiğine ve bu durumun 'normal', hatta kaçınılmaz olduğuna inandırılmışlardır... (Oysa kentler) herkes için ve herkesin sorumluluğu altında olan ortak varlıklardır. Bunlar, büyük bankaların ve spekülâtif fonların toprağa yönelik açgözlü rekabetine konu olmamalıdır. Hepimiz için temel ilke... 21. yüzyıla dönüp baktığımızda, her insanın onurunun korunduğu, yoksulluğun yeryüzünden sökülüp atıldığı kentler görebilmektir."

Bu görüşlerin, AB'nin ve ülkelerin politikaları, özelde "mimarlık politikaları" ve "tasarım"ın geleceği üzerinde ne ölçüde etkili olabileceği kuşkusuz tartışılabilir. Ancak söylenenler, mimarın toplumsal sorumluluğunun ve mimarlık - politika ilişkilerinin önemini yeniden vurgulanması açısından önemli. Bir dönemler bireyselliğe dayanan, piyasanın başıboşluğuna bırakılan politikaların çıkar yol olmadığı, özellikle son kriz ortamında açıkça görüldü. Konferansta dile getirilenler, mimarların politik yaklaşımlarında, daha da genelinde kent ve yapı çevre politikalarında, yeniden, günümüz koşullarını dikkate alan bir "sol" yönelime duyulan ihtiyacın belirgin izlerini taşıyor.

(1) ACE'nin 20. yıl kutlamalarına ilişkin, Mimarlar Odası web sitesindeki ayrıntı haberin dışında [youtube](http://www.youtube.com/watch?v=5_nBGQ_g2tM)'da da hoş bir "slide show" var: http://www.youtube.com/watch?v=5_nBGQ_g2tM

(2) Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu EFAP'ın 18-20 Kasım 2010'da Brüksel'de yapılan son toplantısına ilişkin haber için bakınız: **Mimarlık Haberler**, Sayı 137 (Aralık 2010-Ocak 2011), s.11. Odanın web sitesinden de EFAP hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşabilirsiniz.

(3) **Gelecek İçin Tasarım: Pazar ve Yaşam Kalitesi - Konferans Bildirileri**, çeviren Arif Şentek, Mimarlar Odası yayını, 2010, Ankara

Amastris* İsyanda!

Yağmur Dönmez
Bartın Platformu

"...İki adalı, iki koylu ve beş tepeli Amasra yarımadası, Karadeniz'in sanki "seni ben yetiştirdim" diyerek ana karadan koparıp almak istediği üzüm salkımı gibidir. O yarımada ve adalar mı denize doğru uzanır, yoksa o ismi kara deniz mi karaya sığınmak ister ve girer toprağın bağrına anlayamazsınız. İşte bu tutkulu sarmaş dolaş olsun, deniz ile karanın çocuğudur Amasra..." diye anlatır bir Amasra tutkunu yaşadığı yeri. Batı Karadeniz'de, o ismi kara denizin kıyıcığında denize doğru uzanmış bir yarımadadır Amasra. Yakın zamanın el değmemiş cenneti; günümüzünse alternatif turizm mekânlarından biri olan bu küçük ilçe, Bartın iline bağlı ve yaklaşık 7000 nüfuslu bir liman kentidir aslında. Daha çok bir sahil kasabası olarak kabul edilmesi ve deniz ile iç içe bir hayatın hüküm sürüyor gibi görünmesine rağmen, Amasra halkının büyük bir bölümünün hayatında bölgeden çıkartılan kömürün ve maden ocaklarının büyük etkisi vardır.

*Amasra ilçesine adını veren Pers prensesi Amastris.

Kiminin babası, kiminin dedesi, akrabası, komşusu kara elmasa ulaşabilmek için madeni iş yeri bellemiş; yerin metrelerce altındaki karanlığı ekmek kapısı yapmıştır. Fakat ülkedeki serbest piyasa ilişkilerinin ve özelleştirmelerin hız kazandığı 90'lı yıllar, Amasra ve bölgedeki madencilik faaliyetleri için de yıkıcı sonuçlara sebep olmuştur. İşçi alımının durdurulması, ocakların özelleştirilmesi, TTK'ya ait tesislerin kapatılması vs. sonucunda 1984 yılında 4500 maden işçisi bulunan Amasra'nın işçi sayısı günümüzde 800'e kadar düşmüştür. Sonuçta bölge ekonomik olarak balıkçılığa ve turizme daha çok yönelmiş; fakat bu alanlardaki imkânların kısıtlılığı sebebiyle başta bölge gençleri olmak üzere Amasra halkı işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Ve 90'larda başlayan ocakların tasfiyesi süreci 2005 yılında Amasra'daki taşkömürü sahalarının bir kısmının özelleştirilmesi ve HATTAT A.Ş.'ye bağlı HEMA adlı bir şirkete satılmasıyla

sonlanmıştır. Rant sağlama isteği ve yandaşlara peşkes süreci sadece bununla kalmamış, Amasra'nın toprağını, denizini, ormanını ve Amasra halkını yavaş yavaş zehirleyecek olan çevre talanı da bu noktada başlamıştır.

Amasra halkının yaklaşık 5 yıldır içerisinde bulunduğu bu süreç, günümüzde Karadeniz ve ülkenin diğer birçok bölgesinde sürdürülen çevre talanlarından çok da farklı değildir aslında. İlk olarak kömür çıkartma amacıyla bölgeye geldiğini söyleyen şirket, TTK'ya bağlı bir kısım kömür sahasının işletme hakkını alarak faaliyetlerine başlamıştır. HATTAT A.Ş. bölgeden taş kömürü çıkaracağını, bunu en makul fiyatlarla ülke sanayisine sunacağını, ayrıca maden çıkarılan yerlerin yakınlarında TERMİK SANTRALLER kurarak bölge halkı için istihdam yaratacağını iddia etmiştir. Dayı, amca, hemşeri"-cılık/-cilikleriyle" bölgeyi kendisine mesken edinen şirket, 4 yıl boyunca hiçbir şekilde kömür çıkartma işine girişmemiş; bu yıllar süresince, Amasra ve civarının asıl olarak tarım, balıkçılık ve turizm bölgesi olarak kabul edildiği Çevre Düzeni Planı'nın değiştirilip, planda bölgenin sanayi alanı olarak anılması için çeşitli sosyal ve siyasal(!) faaliyetler yürütmüştür. İşin "istihdam yaratma" boyutu ise bambaşka nitelikler taşımaktadır. Şirketin faaliyetlerine başlamasıyla Amasra sokaklarında görülen Çinli sayısı her ne alametse bir anda artmıştır! Şirket, beslediği ve beslendiği sistemin en vazgeçilmez özelliklerinden birini kullanarak uzak doğunun ucuz emek gücünü bölgeye taşımıştır.

Mevcut durumun kısa zamana kadar bu şekilde seyretmesi, bölge halkını umutsuzluğa değil, bütün Karadeniz'de olduğu gibi "yaşadığı yere sahip çıkma" bilinci sayesinde direniş stratejileri geliştirmeye itmiştir. 24.11.2010 tarihinde Bartın'da yapılan ÇED Halkı Bilgilendirme Toplantısı yaklaşık 2000 kişinin protestosuna sahne olarak yaptırılmamıştır. Yine ertesi gün aynı amaçla yapılan diğer toplantı da benzer şekilde iptal ettirilmiştir. Bununla yetinmeyen Amasralı ve Bartınlılar, 29 Kasım 2010 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığı'nda bölgenin neredeyse bütün oluşumlarının bileşeni olduğu Bartın Platformu ve HEMA Temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen Kapsam Belirleme Toplantısı'na, dışarıdan da olsa müdahil olabilmek için yaşlı-genç, kadın-erkek, çocuk-çocuk yaklaşık 800 kişi Ankara'ya gelmişler; Termik Santrale karşı seslerini yükseltmişlerdir. Bakanlık önü öyle samimi manzaralara sahne olmuştur ki, hep birlikte yaratılan toplumsal hareket meyvesini vermiş; hazırlanan ÇED Raporu iptal edilmiştir. Verilen örgütlü mücadelenin kazanımla sonuçlanması Amasra ve Bartın'da adeta bir bayram havası estirmiştir.

Fakat ne yazık ki her şey şu an için bitmiş sayılmaz... Milyar dolarlık bir şirketin yapmış olduğu bütün o masrafları kat ve kat karlarla yerine koymadan bölgeyi terk etmesi kendileri açısından çok da akıllı bir şey olmasa gerek. Bu durum, daha geçtiğimiz günlerde Enerji Bakanı Taner Yıldız'ın bizzat HEMA tarafından Amasra'ya davet edilmesi ve kimsenin haberi olmadan bölgeye gelerek şirketin kullanmakta olduğu sahayı ziyaret etmesinden ve sonrasında yapmış olduğu açıklamalardan anlaşılmaktadır. Ama ne olursa olsun Amasra halkı BİRLİKTE olduğu vakit, neleri başarabileceğini artık anlamıştır. İlk başlarda yavaş yavaş olmasına rağmen gün geçtikçe daha da çoğalarak balıkçısıyla, köylüsüyle, sendikalarıyla, sivil toplum örgütleriyle, esnafıyla, kadınları, gençleri ve çocuklarıyla örgütlenmenin ve birlikte mücadele edebilmenin farkına varmışlardır. Rant uğruna Karadeniz'i birilerine peşkes çekip HES çöplüğüne çeviren, derelerini kurutan, denizini doldurup halkı ondan ayıran, nükleer santrallerle ölüm bölgeleri yaratmayı planlayan, termik santraller kurup havasını, suyunu, toprağını ve de insanını zehirlemeye çalışanlar bilmeliler ki artık Prens Amasra'sın memleketi Amasra İSYANDADIR!!!

Mahmut Hamsici İle Hes'ler Üzerine

Röportaj: Eylem Ekin

Sizce, Türkiye, dünyadaki su kaynakları açısından nasıl bir konumda bulunuyor?

Türkiye, zannedildiği üzere su zengini bir ülke değil. Birleşmiş Milletlerin hesaplamalarına göre kişi başına yılda 10.000 m³'ten fazla su düşen ülkeler su zengini sayılıyor. 1960'larda 28 milyon nüfusuyla kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı 4000 m³ ile su zengini olarak tanımlanan Türkiye'de günümüzde kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı yıllık 1450 m³. WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) Türkiye'nin verilerine göre bu rakam Irak'ta ortalama 2020 m³, Asya'da 3000 m³, Batı Avrupa'da 5000 m³, Afrika'da 7000 m³, Güney Amerika'da 23000 m³. Dünya ortalaması ise 7600 m³. TÜİK'in hesaplamalarına göre 2030 yılına kadar Türkiye nüfusunun 100 milyona ulaşması bekleniyor. Bu durumda kişi başına kullanılabilir su miktarı 1000 m³'e düşecek yani Türkiye su sıkıntısı çeken bir ülke konumuna gelecek.

HES'ler doğa üzerinde nasıl bir etkiye sahip?

HES'lerin doğaya yönelik çok çeşitli olumsuz etkileri var. En temel etkilerini sayacak olursak... Öncelikle akarsuyun doğal akışının bozulması ve suyun borulara hapsedilmesi sudaki oksijenin miktarının azalmasına neden oluyor. Bununla, mikroorganizmalardan balıklara kadar bu oksijene ihtiyacı olan sudaki canlıların yaşamını tehlike altında kalıyor. Suyun borulara hapsi

etraftaki ağaçların, hayvanların, tüm canlıların bu suya ulaşamamasına neden olduğu için onların da hayatlarında ciddi bir tehdit oluşturuyor. HES'ler suyu yataktan yok etmesi ve suyun olduğu yerlerde de beton yapılarla geçişlerine izin vermemesi nedeniyle balıkların yaşamına son veriyor. Akarsuların akışına müdahale edilmesi deltalara da büyük zarar veriyor çünkü deltalara can veren akarsuların taşıdığı tortular ve besin maddeleri. Deltaların erimesiyle deniz tarafından tuzlu suyun akarsu yatağından iç kısımlara ilerleme riski ortaya çıkıyor. Hem HES inşaatları hem de tüm HES inşaatı olan yerlerde oluşturulan taş ocakları nedeniyle büyük oranda ağaç katliamı yapılıyor. İnşaat sırasında dinamit kullanımı yer altı kaynaklarının yok olmasına neden oluyor. Santral sırasında ortaya çıkan hafriyat atıkları büyük çevresel kirlilik yaratıyor. Türkiye'de atık suların arıtılma oranı düşük. Bu yüzden suları alınmış akarsu yatakları atık su akarı haline geliyor ki, bu hem insanlar, hem de tüm doğal hayat için büyük tehlike anlamına geliyor. Suyun yatağından alınması yer altı sularının da beslenememesine neden oluyor. Bu bahsettiğim sonuçları bugün birçok bitirilmiş HES projesinde görmek mümkün. Ama en çarpıcı örnekler Ordu'daki Melet ırmağı, Rize Güneysu'daki Gürgen deresi gibi HES nedeniyle tamamen kurumuş dereler.

HES'lere karşı Anadolu insanının duruşu nasıl? Bu konuda örgütlü bir mücadele verilebilir mi?

HES'lerle ilgili başlarda bir şaşkınlık dönemi ancak bu çabuk atlatıldı. Hayata geçirilen HES'lerin neden olduğu tahribat da ortaya çıkınca Anadolu'nun dört yanında HES'lere karşı mücadele eden yörelerin sayısı artmaya başladı. Mücadele edenler Başbakan Erdoğan'ın tabiriyle "çevreci tipler" değil doğrudan HES yapılmak istenen vadilerde yaşayan insanlar.

Bu hareketler başlarda kendiliğinden yerel hareketler olarak ortaya çıkarken artık birbirleriyle çok daha fazla iletişime geçiyor ve ortak mücadeleyi zorluyor. Örneğin bugün Karadeniz bölgesinde mücadeleyi sırtlayan yerel inisiyatifler, dernekler, örgütler bir araya gelerek oluşturdukları **Derelerin Kardeşliği Platformu** çatısı altında çalışmalarını yürütüyor. Tunceli'de verilen mücadele bugün bütün bir kent halkını seferber etmiş durumda. Son olarak aylardır derelerinin kaynağında nöbet tutan Muğla Yuvarlakçaylı köylüler zafer kazandılar. Bunların dışında Anadolu'nun dört yanında irili ufaklı direnişler sürüyor, örgütlenen yörelere sürekli yenileri ekleniyor. Mücadele veren yörelerin sayısı ve mücadelelerdeki kararlılık arttıkça hükümet ve şirketler de daha fazla arızlaşıyor. Hükümetin yalan ve baskıları

ile şirketlerin vadide yaşayanlara para verme, yollarını yapma, çocuklarına burs verme gibi vaatleri hiç etkisiz değil. Bunlardan dolayı işbirliğine gidip mücadeleyi bırakanlar da oluyor ancak onların sayısı çok az.

Türkiye'de HES ulusal siyaseti hak ettiği oranda etkileyebildi mi? Gündemde hak ettiği yeri alabildi mi?

Kamuoyunun konuya dair duyarlılığı bence oldukça iyi. Öyle ki Türkiye'nin en ünlü şarkıcılarından biri, Tarkan bu konuda insanları mücadele etmeye çağırıp Çevre ve Orman Bakanı'yla polemige giriyor. Semih Kaplanoğlu Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı ödülünü alırken Karadeniz'deki HES sorunuyla ilgili mesajlar veriyor. Türkiye'nin en ünlü yazarlarından biri HES'lerle ilgili bir tartışma üzerine yazdığı makaledeki ifadeleri nedeniyle tırnak içinde gazetesini terk etmek zorunda kalıyor. Büyük televizyon kanalları, gazeteler dahi HES'lerle ilgili gelişmeleri sürekli izleyicilerine, okurlarına duyuruyor. Ama tabii ki bu duyarlılığın artması gerekiyor. Öte yandan meseleye sadece HES'lerin doğaya yönelik olumsuz etkileri açısından değil suyun ve su

havzalarının ticarileştirilmesi açısından da bakan bir anlayışın kamuoyunda daha fazla hakim olması gerekiyor.

Tüm tepkilere rağmen AKP'nin HES'ler konusundaki ısrarı neye dayanıyor?

AKP bu süreci bir yandan küresel sermayenin ve uluslararası emperyalist örgütlerin bir yandan da yerli sermayenin çıkarları doğrultusunda yürütüyor. Dolayısıyla halkın değil bu saydığım odakların çıkarları için çalışan bir hükümetin bu konuda ısrarcı olması doğal. Burada bahsettiğim yerli HES'çi şirketlerin önemli bölümünün Anadolu merkezli geleneksel sermaye değil irili, ufaklı yandaş sermaye olduğunun altını çizmek gerekiyor. Ancak AKP bu süreçte kendi tabanından da büyük tepki görüyor. Kendi ayağına kurşun sıktığını anladığında yeni stratejiler geliştirmeye başlayacağını düşünüyorum.

HES'lerin esas odağının elektrik üretiminden çok suyun özelleştirilmesi olduğu ifade ediliyor. Bu,

dünya üzerinde yeni bir metalaştırma sürecinin ve biçiminin işareti olarak düşünülebilir mi?

Kapitalizmin 1970'lerde yaşadığı krizin ardından kendine yeni sermaye birikim alanları belirlediğini, bunun üzerine doğanın ve onun parçası olarak su varlıklarını metalaştırılması çabalarına girişildiğini biliyoruz. Özellikle 1990'lı yıllarda BM, DTÖ gibi örgütlerin de araçsallaştırılmasıyla suyun küresel çapta ticarileştirilmesi yolunda önemli adımlar atıldı. Bu amaçla devletlerin, küresel kurumların ve şirketlerin ortaklığıyla Dünya Su Konseyi gibi örgütler kuruldu. Hem kentsel hem de kırsal alanda su varlıkları ve su hizmetlerinin piyasalaştırılması için 1990'lardan itibaren önemli adımlar atıldı. Bütün bu politikaları yaşama geçirmek de yerel hükümetlere kaldı. Türkiye'de de AKP hükümeti kurulduğundan bu yana bu küresel projenin Türkiye'deki temsilcisi oldu. Dolayısıyla doğanın ve suyun ticarileştirilmesi bugün küresel çapta kapitalist sistemin hedeflerinden. Bu anlamda tam anlamıyla 'küresel' düşünen AKP de bu sürecin Türkiye ayağını örüyor.

BASIN AÇIKLAMASI

BASINA VE KAMUOYUNA

TMMOB'nin Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'na ilişkin görüşü TBMM Çevre Komisyonu'na gönderildi.

TABIATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU TASARISI BU HALİYLE KABUL EDİLEMEZ

TBMM gündemine taşınmış olan Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, doğayı koruma açısından sistematik bir gerilemeye karşılık gelmektedir.

TMMOB konuya ilişkin değerlendirmelerini bugün (11 Ocak 2010) TBMM Çevre Komisyonu'na sunmuştur.

Kanun Tasarısı, var olan bir eksikliği gidermekten çok, koruma çabalarının "yatırım" adı altında sürdürülen "talan" anlayışına terk edilmesinden başka bir şey değildir.

Söz konusu tasarıyla, kanunlarda yaratılan istisnalar, sağlanan imtiyazlar, görmezden gelinen işgallerle yetinilmeyip ülke yüzölçümünün %2'si bile olmayan "doğal korunan alanlar" özel kanun kapsamında çıkarılmaktadır.

Yasa tasarısı ile bilimsel çalışmayı zorunlu kılan, ulusal ve uluslararası nitelikte değer taşıyan alanlara ilişkin karar alma yetkisi **14'ü bürokratlardan oluşan 20 kişilik kurula** verilmekte, ülkemizin en önemli doğal değerleri, görevleri koruma kararlarıyla çoğunlukla gelişen "yönetici bürokratlara" emanet edilmektedir. Yasalaşması halinde böylesi bir düzenleme, **87 yıllık**

Türkiye Cumhuriyeti'nde alınmış en koruma karşıtı karar olarak tarihe geçecektir.

"Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (BÇS) de dahil olmak üzere Türkiye'nin de taraf çok sayıda uluslararası anlaşmanın yanı sıra Anayasa'nın "Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması" başlığı altında yer verilen 63. maddesindeki; **"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır"** ilkesine de açıkça aykırıdır.

Kanun Tasarısı, amaç maddesinden başlayarak "yatırım" adı altında bu alanlara göz dikmiş olan "talan" örgütleyicilerine karşı teslim bayrağını çekmektedir. Gereğesinde mevcut mevzuatı ve uygulamaları **"Kuralcı ve yasakçı mantık"** olarak nitelendirerek, "katılım" ve "danışma" organları dışlanmakta, Çevre ve Orman Bakanlığı her durumda tek başına "son sözü" söyleyebilecek bir konuma getirilmektedir. **"Koruma-kullanma dengesi"** ifadesi kisvesi altında "kullanmayı" amaç içine sokan düzenlemeler, ülkemizin en önemli doğal değerlerinin gözden çıkarıldığının kanıtıdır.

Bu alanlar sürdürülebilirlik içerisinde ekonomik faaliyete açılacak demektir. Tasarı ile mevcut ÇED süreçleri sayesinde korunan alanlarda gerçekleşen tahribat bu sefer Ekolojik Etki Değerlendirmesi (EED) adı altında hazırlanacak raporlarla yürütülecektir. ÇED raporları benzeri bir süreçle korunan alanlar yatırımlara açılmış olacaktır.

Tasarının; tesis edilecek izinler, intifa ve irtifak hakları ile ilgili bölümünde ülkemizin neredeyse tüm korunan alanları özel kişi ve şirketlere tahsis edilebilir hale getirilmekte, "üstün kamu yararı ve stratejik kullanım" tarifi ile izin, intifa ve irtifak hakkı verme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmektedir.

Bunun meali şudur: Munzur, İkizdere, Iılsu vadisi vb.'de yapılmak istenen HES'ler; Kuşadası, Küre Milli Parkı vb.'ne yapılmak istenen otoyollar, sanayi tesisleri, maden işletmeleri "üstün kamu yararı ve stratejik kullanım" olarak tarif edilebilir ve Bakanlar Kurulu bu yatırımlara izin verebilir.

Kanun tasarısıyla, "Milli Parklar Kanunu" ve "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu" gibi "özel kanun" niteliğine sahip yasalar tarafından korunan alanlar, "genel kanun" niteliğindeki bir düzenleme içine sokularak, "Maden Kanunu", "Turizmi Teşvik Kanunu", "Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu" gibi "özel kanun" niteliğini koruyan yasalar karşısında koruma kararları üstünlüğünü yitirmektedir.

Tasarının dayandırıldığı doğa koruma stratejisi yanlış, gerçekçi değildir. Doğa korumanın temel araçlarından biri olan planlama, siyasal iktidarların her türlü keyfi uygulamasına açık bırakılmıştır. Tasarıdaki kavramsal boşluklar, belirsizlikler ve anlam kaymaları, uygulamaları kargaşaya dönüştürebilecek, ilgili kuruluşlar arasında çatışmalara yol açabilecek, doğa koruma alanında şimdiye kadar elde edilebilen kazanımları da geçersizleştirebilecektir! Tasarıyla, siyasal iktidarlara daha önce çeşitli koruma yapılarına kavuşturulmuş alanları bu yapılarından çıkarma olanağı getirilmektedir.

Tasarıda tanımlanan **Mahalli Biyolojik Çeşitlilik Kurulu**, halkın çok zayıf bir şekilde temsil edildiği, il bazında yapılan bir örgütlenmeyi tanımlamaktadır. Bu değerlendirme, Anayasa'nın katılımçılık ilkesine zıt olmasının yanı sıra, 1996 yılında taraf olduğumuz Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin "ekosistem yaklaşımı prensibine" aykırıdır.

Doğaya ve biyolojik çeşitliliğe karşı işlenen fiillerin kabahat kapsamından çıkıp, suç kapsamına girmesi beklenirken, tasarıyla bu beklenti boşa çıkmıştır. Tasarıda, "Mutlak koruma bölgesinin habitat kaybına yol açacak ölçüde" ciddi

tahribatlar bile komik denebilecek bir üst sınırdan cezalandırılmaktadır. Tüm dünyada önemli gündem maddelerinden birini oluşturan **yabancı ve yayılımcı tür girişinin önlenmesi** konusu muğlâk bir biçimde geçirilerek, doğa ve biyolojik çeşitlilik bakımından çok sakıncalı bir durum meydana getirilmektedir.

Sonuç olarak, "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", içerdiği yanlışlıklar ve yaptırımların eksikliği/yanlışığın nedeniyle ülkemizin doğal zenginliklerinin ve doğa koruma alanındaki kazanımlarının onarılamayacak biçimde zarar görmesine yol açabilecektir.

Bu nedenle Tasarı; bu içeriği ve düzeniyle TBMM'ye sunulmamalıdır. Hazırlık sürecinde dile getirilen ve katılımcılar tarafından da benimsenen görüş ve öneriler dikkate alınarak yukarıda örneklenen eksiklik ve yanlışlıkları giderecek biçimde yeniden düzenlenmelidir. Yeniden düzenlenen Tasarının, TBMM'deki ilgili komisyonlarda görüşülmesi sürecine "taraf" konumundakiler öncelikli olmak üzere ilgili demokratik kitle örgütlerinin dengeli katılımları sağlanmalıdır.

**Korunan alanları istisna-özel kanun kapsamından çıkararak,
İç içe geçen doğal ve kültürel değerleri birbirinden ayırıştırarak,
Sürdürülebilirlik adı altında kullanımı amaç edinen,
Ulusal değerleri yerel çıkarılara devreden,
Doğal değerleri piyasa malına dönüştüren,
Korunan alanlarda imar mevzuatı ile yapılaşma yolu açarak,
Bu tasarıya "HAYIR" diyoruz.**

Meslek örgütlerini, bilim insanlarını görmezden gelerek hazırlanan bu tasarı bir an evvel geri çekilmelidir. Tasarı bu haliyle kesinlikle kabul edilemez.

**Mehmet Soğancı
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı**

BASIN AÇIKLAMASI

Doğal Sit Alanlarının Yok Olmasına Neden Olabilecek Nitelikteki "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu" Tasarısı Geri Çekilmelidir...!
21.01.2011

Ülkemizin doğal özellikleri nedeni ile ayrıcalıklı olan alanların korunmasının yasal dayanaklarının güçlendirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi için bir düzenlemenin yapılmasının gerekliliği büyük bir öneme sahiptir. Buna karşın, İkizdere Vadisinin "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" kararı ile "Sit Alanı" ilan edilerek koruma altına alınması üzerine, varolan koruma düzenini geriye götürebilecek ve "Doğal Sit"lerin yok olmasına neden olabilecek nitelikte bir "Yasa Tasarısı" gündeme getirilmiştir.

Bu kapsamda TBMM'ye sunulan "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı"nın içeriğine bakıldığında, ülkemizin zaten tahrip edilmekte olan doğal değerlerinin geri dönülemez bir şekilde yok edilmesine yol açabileceği açıkça görülmektedir.

Tasarının gerekçesinde, ağırlıklı olarak, Avrupa Birliği mevzuatına uyum konusu öne çıkartılarak bu girişim meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Tasarının bütünü incelendiğinde ise, doğaya yapılacak yatırımların, dolayısı ile de sermayenin önünün açılması ve doğal alanların yatırım alanına dönüştürülmesinin önündeki engellerin ortadan kaldırılması için yeni bir yasal düzenleme amaçlandığı açıkça anlaşılmaktadır. Avrupa Birliği uzmanları ise, tasarı hakkında, eksiklikler ve taşıdığı sakıncalar nedeni ile olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Hazırlanan yasa tasarısının pek çok maddesinin satır aralarında katılımdan ve katılımcılıktan bahsedilirken, taslağın hazırlanması aşamasında ilgili hiçbir kurum ve kuruluşun görüşü değerlendirilmemiştir. Hatta doğal değerlerin korunması konusunda kamu adına sorumlu olan Kültür ve Turizm Bakanı bile taslağın yeterince tartışılmadığını ve olgunlaşmamış olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca, tasarı ile kültürel değerlerle doğal değerleri ayırıştırarak ve farklı kamusal yararlar yükleyerek koruma kültürünü zayıflatan bir anlayış ortaya konulmaktadır. Oysa kültürel ve doğal varlıklar birbirini tamamlayan ve güçlendiren değerler olup, birbirinden ayrılmaz. Bu durum uluslararası sözleşmelerle düzenlenmiş genel bir hükümdür.

Tasarı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bir nebze de olsa bağımsız olan Koruma Kurullarının denetiminde olan doğal sit alanlarına ilişkin yetkiler, Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesinde çoğunluğu bürokratlardan oluşan kurullara devredilmektedir. Koruma konusunda bilimsel esaslara dayalı karar veren kurullar yerine güdümlü yapıların oluşturulması, alınacak kararlar yönünden de önemli sorunlara neden olabilecektir.

Halen yürürlükte bulunan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre, oluşturulan kurulların kararı ile bir yerin doğal sit alanı ilan edilebilmesi söz konusu iken, bu yasa tasarısı ile bir yerin korumaya alınması Bakanlar Kurulu kararıyla bir idari işleme dönüştürülmek istenilmektedir.

Ülkemizde 1234 adet tescilli doğal sit alanı bulunmaktadır. Bu alanlar yüzölçümü itibarıyla ülkemizin toplam yüzölçümünün % 3.7'sini oluşturmaktadır. Bu alanlar diğer ülkelerde toplam yüzölçümlerinin ortalama % 14'ünü oluşturmaktadır. Buradan da görüldüğü gibi mevcut durumumuz doğal sit alanları açısından dünya ortalamasının oldukça gerisinde bulunmaktadır. Buna rağmen, doğal alanların tahrip edilmesinden ve yok edilmesinden herhangi bir kaygı duyulmaması her bakımdan kaygı verici bir durumdur.

Tasarıda, yasaya aykırı davranışlara ilişkin etkin cezai yaptırımlar da yer almamaktadır. Bu anlamda tasarının koruma alanlarının etkin olarak korunabilmesini sağlayacak caydırıcı denetim araçları öngörmemesi önemli bir başka sorunu beraberinde getirmektedir.

Tasarının adına, amaç ve ifadelerine bakıldığında, yürürlükte olan düzenlemeleri güçlendiren, boşlukları kapatan, koruma alanındaki sorunları gideren bir tavır beklenirken, tam aksine var olan doğal koruma alanlarını tamamen ortadan kaldıran, bu alanların var olan doğal sit statülerine son veren ve çok sınırlı bir bölümü için yeniden değerlendirme öneren yasa tasarısı bu haliyle çok tehlikeli bir süreci başlatacaktır.

Sonuç olarak; "koruma" yerine "kullanma" kavramını öne çıkararak doğal sit alanlarını küresel sermayenin yatırım alanı haline getirmeyi amaçlayan, doğal değerler ile kültürel değerleri ayırıştırarak, karar alma yetkilerini çoğunluğu bürokratlardan oluşan kurullara tanıyan bu yasa tasarısı Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve Anayasaya açıkça aykırı olup geri çekilmesi gerekmektedir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

**TMMOB
MİMARLAR ODASI**

**Atatürk Orman Çiftliği'nin
Sahip Olduğu
"Kurumsal Kimlik"
Korunmalıdır!**

Atatürk Orman Çiftliği Başkent Ankara'nın sahip olduğu toplumsal ve kültürel kimliği temsil eden ve değerlerini yansıtan çok önemli bir alandır. Ne yazık ki bu alan, gelişen ve büyüyen kentin önemli bir rant odağı olarak görülmeye başlamıştır.

Atatürk Orman Çiftliği'nin kuruluş amacı ziraat ve hayvancılıktır. Bunların uzantısı olarak endüstriyel tesisler inşa edilmiş, üretimin değerlendirilmesi amacıyla ticari birimler oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra

Başkent Ankara'nın sosyal yaşamına hizmet eden tesislere de AOÇ arazisi içinde yer verilmiştir. Atatürk'ün Vasiyeti'nde yaklaşık 52.000 dekar olarak Ankara halkına emanet ettiği AOÇ arazisinin yaklaşık %36'sının satışı / talanı 1950- 1983 yılları arasında çıkarılan 8 ayrı yasa ile gerçekleştirilmiştir. AOÇ'den koparılan bu alanlarda çimento fabrikasından otobüs terminaline, devlet mezarlığından atık su kolektörlerine, kömür depolarından benzinliklere kadar, Atatürk'ün vasiyetinde bulunmayan ve kurulma

amaçları dışında kalan birçok kullanım bulunmaktadır. Bunların yanında, arazinin oldukça büyük bir bölümünün de kira, protokol gibi yöntemlerle devri/ tahsisi gerçekleştirilmiştir. Böylece, **kamunun malı** özel mülkiyete dönüştürülmüş, arazinin bütünlüğüne ve sürekliliğine zarar verilmiş, çok parçalı bir yapıya bürünmesine neden olunmuştur. Arazideki bu durum rant beklentilerinin de gün geçtikçe artmasına yol açmaktadır.

Son yıllarda ise, böylesi parçacı uygulamaları meşrulaştıran ve alanı bütüncül olarak ranta açmayı hedefleyen planlama girişimleri gündeme gelmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin AOÇ alanını dilediği gibi kullanmasının önünü açacak yasal düzenleme 2006 yılında bir kanunla yürürlüğe sokulmuş, bunun hemen ardından alanı ranta teslim edecek bir imar planı onaylanmıştır. Meslek Odalarının açtığı dava sonucu iptal edilen bu planın ardından yeni bir plan girişimi geçtiğimiz aylarda bir kez daha gündeme getirilmiş, bu plan da meslek odalarınca yargıya taşınmıştır. Bu dava süreçlerinde ısrarla altı çizilen nokta Atatürk Orman Çiftliği'nin sahip olduğu tüm değerlerle birlikte korunmasının gerekliliğidir.

Başkentin tam ortasında yer alan büyük bir alan olan AOÇ'de bugüne kadar yaşanmış olan bu olumsuz süreç, kuruluş amacının dışına çıkan kullanımlar ve düzenlemelerden kaynaklanmıştır. Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü tarafından Çiftliğin "yeni kurumsal kimliği"ni belirlemek amacıyla açtığı logo yarışması da, AOÇ'de geçmişte yaşanan planlama ve karar süreçleriyle benzerlik taşımaktadır. Beklentisinin tam olarak ne olduğu anlaşılmayan bu yarışmanın sürecinde, Atatürk'ün vasiyeti ile topluma mal edilmiş olan Atatürk Orman Çiftliği'nin logosunun değiştirilmesine bürokrasi karar vermiş, katılımcı bir süreç yine işletilememiştir.

Bu değişiklik girişimi, kentin belleğini oluşturan bir simgenin daha silinmesi anlamına gelmektedir. Bu

yönüyle girişimin bizzat kendisi simgeseldir ve son yıllarda örnekleri artan ve kentlileri kentlerine yabancılaştıran girişimler dizisinin son halkası olarak değerlendirilmelidir. Kurumun logosunun, herhangi bir şirket mantığıyla, pazarlama gücünü artırmak hedefiyle veya tüketicileri cezbetmek arayışıyla değiştirilmesi, AOÇ'nin mekânlarının ardından kurumsal niteliğinin de sermayenin mantığına terk edilmişinin işaretidir. Bu girişim, tam da AOÇ'nin sahip olduğu kurumsal kimliğin kavranamamışlığının göstergesi olarak anlaşılmalıdır.

Atatürk Orman Çiftliği, kurulduğu günden bu yana kuruluş amacıyla ve varlığıyla başlı başına bir kurumsal kimliktir ve toplumca benimsenmiş bu kimlik değiştirilemez, değiştirilmemelidir.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi
TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Ankara Şubesi
TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Ankara Şubesi
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Ankara Şubesi
TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
Çankaya Kent Konseyi
Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi
Mülkiye Dergisi
Koleksiyoncular Derneği
Bilim ve Ütopya Kooperatifi
VEKAM
Çankaya Filatelik Araştırmalar Derneği
KİGEM (Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı)
Ankaralılar Kulübü Derneği
Kavaklıdere Dayanışma ve Güzelleştirme
(Kavaklıderem) Derneği
Cumhuriyet Kadınları Derneği
Türk Kadınlar Birliği
Sıhhiye Sivil Toplum Platformu
Türkiye Sakatlar Derneği Ankara Şubesi
Ankara CUMOK (Cumhuriyet Okurları)

Fotoğraf: Emrah K şkerođlu, Kale Saat Kulesi-2009

ÖZEL BÖLÜM

Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin 2006 yılında kurmaya başladığı bir düştü Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'nin kentin ve ülkenin belleğine sahip çıkararak korunması, gelecek nesillere geliştirilerek aktarılması. Temmuz 2006 yılından bu yana boşaltılmış olan Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi ne yıkıldı ne de ayakkabıcılar çarşına dönüştü. Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi yakında bir müze olarak kapılarını ziyaretçilere açacak.

Bülten'in bu Özel Bölüm'ünde 2006 yılından bu yana Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'nde neler olduğu, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin bu süreçte nasıl yer aldığını bulacaksınız.

Tarihçe

Temmuz 2006 Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi boşaltıldı.

12 Aralık 2006 TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Müdürlüğünden Ankara Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'ne teknik gezi düzenlemek için izin istedi.

12 Aralık 2006 Teknik Gezi için izin talebi Cumhuriyet Başsavcılığına iletildi.

21 Aralık 2006 TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Adalet Bakanlığı'ndan izin alınarak Ulucanlar Cezaevi Teknik Gezisini gerçekleştirdi.

16 Ocak 2007 Mimarlar Odası Ankara Şubesi Ulucanlar Cezaevi'nin tescillenmesi için Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kuruluna başvurdu.

30 Ocak 2007 TMMOB Mimarlar Odası Şube Yönetim Kurulu Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi konulu Kent Düşleri Yarışması düzenlenmesi hakkında karar aldı.

1 Şubat 2007 TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi ve Ankara Barosu Kent Düşleri 1: Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Yarışmasını ilan etti.

3 Şubat 2007 Adalet Bakanı Kent Düşleri Yarışma Projelerini değerlendirebileceklerini açıkladı.

17 Mart 2007 250 Mimarlık öğrencisi Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevini ziyaret ederek, incelemelerde bulundular.

13 Nisan 2007 Kent Düşleri Yarışmasına 79 adet lisans ve yüksek lisans projesi teslim edilmiştir.

20 Nisan 2007 Ulucanlar Cezaevi yerleşkesindeki bir kısım yapı ile alan Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edildi.

24 Nisan 2007 Kent Düşleri 1: Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Yerleşkesi Ulusal Öğrenci Fikir Yarışması ön elemesi gerçekleştirildi, yarışmaya katılan projelerden 27'si Değerlendirme Konferansına katılmayı hak etti.

28 Nisan 2007 Katılımcı bir yöntemle düş sahipleri ile kentlileri buluşturan Kent Düşleri 1: Ulucanlar Merkez

Kapalı Cezaevi Yerleşkesi Ulusal Öğrenci Fikir Yarışması Değerlendirme Konferansı gerçekleştirildi.

2 Mayıs 2007 Kent Düşleri 1: Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Yerleşkesi Ulusal Öğrenci Fikir Yarışması sonuçları ilan edildi.

6 Mayıs 2007 TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi ve Ankara Barosunun açtığı Kent Düşleri Yarışması Kolokyum ve Ödül Töreni gerçekleştirildi. ,

24 Mayıs 2007 TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Adalet Bakanlığının daveti üzerine Yarışma ile ilgili brifing verildi.

19-30 Haziran 2007 Ulucanlar Cezaevi Halka Açılıyor: Cezaevinde Şenlik Var

15-27 Ekim 2007 Mimarlık Haftası etkinlikleri, uluslararası katılımıla "Toplumsal Mimarlık Şenliği" olarak Ulucanlar Cezaevi'nde gerçekleştirildi.

7 Ocak 2008 Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevinin yeniden değerlendirilmesi ve Yarışmada birincilik ödülü alan projelerin uygulanması ile ilgili taslak protokol hazırlandı.

12 Şubat 2008 Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevinin yeniden değerlendirilmesi ve Yarışmada birincilik ödülü alan projelerin uygulanması ile ilgili Adalet Bakanlığı, Ankara Barosu, Altındağ Belediyesi ve Mimarlar Odası Ankara Şubesi arasında dörtlü protokol imzalandı.

Haziran 2010 Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi restorasyon uygulama süreçlerini İzleme Kurulu oluşturuldu. İzleme Kurulu'nun proje uygulaması ile ilgili tespit yapabilmesi için Cezaevi'ni ziyaret etme isteği, Altındağ Belediyesi tarafından defalarca geri çevrildi.

21 Ekim 2010 Mimarlığın Sosyal Forumu atölye çalışmaları kapsamında ,"**Mekân Üzerinden Siyasi Okuma Yapmak: Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi**" atölyesi düzenlendi. Önce Cezaevi'nin gezilmesi için izin verildi, ardından katılımcılar içeriye alınmadı.

Ulucanlar Cezaevi Müzesi: "Toplumsal Bir Düş"

Tezcan Karakuş Candan

*Bir düş kurduk; düşümüz toplumsallaştı ve gerçeğe
dönüştü;
ama ağır aksak, ama eksik gedik...
Düşü kurmak hatta gerçekleştirmek yetmiyor.
Şimdi bize düşen, bu düşü büyütmek, gelecek
kuşaklara düşlerimizi,
Gerçekleri birer birer anlatmak, anıların ve acıların
izlerini bulup çıkartmak ve paylaşmak.
Şimdi bu sürecin aktörlerinden birisi olarak, bana
düşen,
Ağustos 2006 yılında bir cumartesi sabahı,
Ankara'da Çankaya'da bir apartman dairesinde
tohumları atılan bu toplumsal düşün,
arka planını, onlarca insanın emeğiyle örülen bu
sürecin,
gerçek hikâyesini yazmak..."*

Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi 2006 yılının Temmuz ayında boşaltıldı. Ağustos ayının son günlerinde bir cumartesi sabahı gazetede küçük bir haberin göze çarpmasıyla başladı süreç. Bu küçük haberde, "Temmuz 2006 yılında boşaltılan Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'nin, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yıkılarak, bu değerli alanda ayakkabıcılar çarşısı ve iş merkezi yapılacağı" yazıyordu. Ülke siyasi tarihinde önemli bir bellek olan, simgeselleşmiş bir yapı, anıları ve acıları ile bir alveriş merkezine dönüştürülmek isteniyordu. Anılar ve acılar, yaşanmışlıklar, bir dönemin cezalandırma sistemi bir anda yok olacak ve geçmiş belleğimiz silinecekti.

"Cezaevinin yıkılmaması için kampanya başlatmak, yeni bir süreç tanımlamak, herkesin desteğini almak, katılımcı bir süreçle, Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'ni yeni işleviyle, gelecek kuşaklara, yaşanmışlıklarının tanığı olarak, anıları ve acıları olanlara ve topluma armağan etmek", neden olmasın? Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi toplumsal düşünün tohumları, ağustos sıcağının sabah serinliğinde, Çankaya'da, bir apartmanın, birinci katında, toprağa böyle düştü.

Bu düşü büyütmek toplumsal bir düş haline dönüştürmek gerek... Toprağa düşen o tohum, günleri günlere kattı, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşıldı, her bir süreci detaylıca anlatıldı ve yeni bir şeyi örmek için, atılan tohumun büyümesi için görevler alındı. Ve başladık, bu kent düşününü toplumsal düşe dönüştürmeye, emekle, inançla, büyümeye...

Kent düşleri yarışmaları böyle çıktı ortaya. Bu, tek başına bir yarışma değildi. Ulucanlar Cezaevi müzesinin yıkılması ve hepimizin içerisinde büyüyen Ulucanlar Cezaevi Müzesi'ne giden sürecin ilk kıvılcımıydı. Yarışma şartnamesi, yaratılacak kamuoyunun süreci hedeflenerek hazırlanmıştı. Jüri üyeleri ise, alanlarında uzman kişilerden, gerçek hayata dokunanlardan, cezaevinde yatanlardan, gazetecilerden ve aydınlardan oluşmuştu. Jüri oluşumunda hiç de meslekçi bir bakış ele alınmamıştı; zaten bu da salt bir mimari proje yarışması değil, bir mücadele sürecinin, toplumsal mutabakatını sağlayacak, kurul olarak ele alınmıştı.

Toplumun katılımını sağlayacak değerlendirme konferansı, yarışmalar sürecinde bugüne kadar rastlanmayan bir özgünlükte gerçek hayatla bağları kurularak bir idealle hazırlandı: bir yapının geleceğine dair üretilen fikirlere kentlinin aktörlerinin ortak olması... Yarışma mimarlık ve yüksek lisans öğrencilerinin katılımına açıldı. Buradaki öncelikli hedefimiz ise yarışma süreciyle birlikte, mimarlık öğrencilerinin ülke siyasi gündemini ve geçmiş belleği Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Kent Düşleri yarışması ile ortamla yeniden paylaşmaktı. Onlar bu yarışma ile ülke siyasi tarihine yolculuğa çıkacaklar ve bu yolculukta yaşadıkları ile yeni bir düşünce kuracaklardı hepimiz için...

Ankara'da yaşadığımız deneyimler gecenin karanlığında bir gecede yıkılan Havagazı Fabrikası, kaybettiğimiz kültürel değerlerimiz bize bir şey öğretmişti: zamanı gelmeden hiçbir şeyi açıklamamak; Olgunlaştırmak ve ortamla paylaştığımızda herkesi bu paylaşımın bileşeni yapmaktı. Kent Düşleri yarışması bu nedenle, bir yarışma duyurusundan çok, Ulucanlar Cezaevi Müzesine doğru giden sürecin bir manifestosu olarak yayınlandı.

Yarışma şartnamesi hazırlandı. Yarışmaya dair tüm hazırlıklar tamamlandı, Cezaevinde yatanların listesi çıkartıldı, Cezaevi ile ilgili son gelişmeler ve değerlendirmeler, İşyeri Temsilciliklerimizin desteğiyle özenle yürütüldü. 21 Aralık 2006 tarihinde Adalet Bakanlığı'ndan izin alınarak Ulucanlar Cezaevi Teknik Gezisi gerçekleşti. Kapatıldıktan sonra ilk kez kapılarını geleceğini belirleyecek mimarlara açılmıştı. Ulucanlar Cezaevi o kapının açıldığı gün olan 21 Aralık 2006 tarihi belleklerimizden silinmeyecek bir süreci yaşattı bize. Gezide herkes olabildiğince fazla fotoğraf çekecek,

video görüntüsü alacak ve gezi sonrası Oda'ya teslim edecekti. Bir de gezi sırasında seyyar röleve ekipleri belirli noktalarda ölçümler yaparak eskizler çizecekti.

Tarih 21 Aralık 2006 Saat 11.00'e geliyordu. Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevinin duvar gibi yüksek, soğuk demir kapısının önündeydik. Kimliklerimizi bıraktık, içeri alındık, kapı altından geçerken Ulucanlar Cezaevi tarihine yolculuğa başladık. O yolculuğun her bir noktasında anılar ve acılar yaşandı, ulu kavağın olduğu küçük avluda, yürekler sızladı, gözler yaşardı. Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Erdal Eren, o küçük avluda boğazımıza düğümlendi bir kez daha... Şeftali Sokak, İzmir Caddesi, Yılmaz Güney, Nazım Hikmet, Bülent Ecevit, Teoman Öztürk, Leyla Zana, koşuşlar, tecritler, çatı arası, duvarları kanla kaplanmış hamam, duvar yazıları, grafitiler... Arkadaşlarımız dostlarımız, yanımızda olanlar ve binlerce insan eşlik etti bizlere... Zaman geçmiş zamandı ve biz zaman tüneline yol alıyorduk. Kimileri cezaevinde kendi izlerini arıyordu; kaybolup kendini dinliyordu bir köşede; kaldığı koşuşa geliyor "ben burada kaldım" diyordu... Tabutluklara gelince bir sessizlik olmuştu bütün grupta. Donmuş kalmıştık bu yolculukta, zaman orada donmuştu işte... Cezaevinin boş duvarlarına çarpan ve bizi zaman yolculuğunda çıkartan bir şarkı yankılandı. Sanki donup kaldığımızı görülmüşçesine...

"Başın öne eğilmesin, aldırma gönül aldırma, ağladığın duyulmasın, aldırma gönül aldırma..."

Ve o gün işte o cezaevinde geçmişe dokunduk.

Gezi bitmiş ve elimizde binlerce kare fotoğraf, görüntü ve eskiz çizimleri ile buruk yüreklerimizle dönmüştük.

Fotoğraflar seçildi, eskizler üzerindeki ölçüler, hava fotoğrafları üzerine ölçülendirilen vaziyet planına işlendi. Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nca Ulucanlar Cezaevi'nin tescil edilmesi için hazırlıklara başlandı. Kolektif bir şekilde hazırlanan raporla birlikte 16 Ocak 2007 tarihinde Kurul'a başvuruldu.

Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Kent Düşleri Yarışma tarihi belirlendi: 1 Şubat 2007. Bu toplumsal düşün kamuoyuna ilan edilmesi tarihi idi. O kadar gizemli yürütülmüştü ki tüm hazırlıklar, yarışma ile ilgili yönetim kurulu kararı bile bu gizemliliğin açığa çıkartılmaması için 30 Ocak 2007 tarihi ile karar defterine yazılmıştı. 1 Şubat'ta yarışma ilan edildi. 3 Şubat 2007'de dönemin Adalet Bakanı "yarışmada çıkacak fikirlere bakarız" dedi, yarışmayı desteklediğini açıkladı. Böylece sürece Adalet Bakanlığının da dâhil olacağını ilk mesajları

verilmiş oldu. Yarışma sürecinde yer görme gezisi 300 öğrencinin katılımıyla gerçekleşti. Onlarca gazete ve televizyon yarışma sürecini haber yaptı ve kamuoyu ile paylaşılmasına olanak sağladı. 20 Nisan 2007'de Ulucanlar Cezaevi'nin yıkılmayacağına dair güzel haber geldi. Ulucanlar cezaevi alanı ve bazı yapılar kültürel miras olarak tescil edilmişti. 28 Nisan'da gerçekleşen Değerlendirme Konferansı, öğrencilerin projelerinin ve düşlerinin birer birer anlatmaları ile başladı. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin Konferans Salonundaki yoğun ilgi düşümüzü büyütüyordu.

Yarışmanın ödül töreni, ülke tarihinde önemli bir tarihte gerçekleşti 6 Mayıs 2007... Bu tarihlerin her birisi de özenle seçilmişti ve mutlaka birer anlamı vardı her tarihin ve sonrasında bizim tarihlerimize eklenen her tarihin bir anlamı olduğu gibi.

Yarışma sonrası Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Müdürlüğü, yarışma sonuçlarına dair bilgi vermemizi istedi. Cezaevi Müzesine doğru bir adım daha atılmıştı. 19-30 Haziran 2007 tarihinde, "**Ulucanlar Cezaevi Halka Açılıyor: Cezaevinde Şenlik Var**" etkinliğinin ilk izinleri alındı. Mimarlar Odası Ankara Şubesi ve Ankara Barosu tarafından düzenlenen etkinlikte 15 gün süresince, Cezaevini gezmek üzere kapıda kuyruklar oluştu. Milletvekilleri, yazarlar, aydınlar, gazeteciler, cezaevinde yatanlar, yurtdışından ve yurt içinden ziyaretçiler ağırlandı.

Deniz Gezmişlerin avukatı Halit Çelenk, ilk kez o ulu ağacın altında yapılan söyleşide hepimizi geçmişle ve gelecekle bir kez daha yüzleştirdi. "Uçurtmayı Vurmasınlar" filmi bu kez herkese açık cezaevinde gösterime girdi... Bu 15 günlük süreç herkesin ülke tarihiyle ve kendi tarihiyle yüzleşmesi sürecine tanıklık etti. Kamuoyunda yazılanlar, yapılan televizyon programları, bu anlamlı emeğe ve geçmişe ve izlerine sahip çıktı. Bu noktada düşün kurulması sürecinde, basın ile ilişkilerin de öncesinde kurgulandığını, 21 Aralık 2006 gezisinde, Mimarlar Odası heyeti içerisinde, gazeteci dostlarımızın olduğunu da belirtmekte fayda var. Ulucanlar Cezaevi müze olma yolunda önemli bir eşiği daha atlamıştı.

Mimarlar Odası Ankara Şubesi olarak süreci sonlandırana kadar düşten vazgeçmeyecektik. Başta böyle kurmuştu düşü. 2007 Ekim ayı Mimarlık Haftası etkinlikleri, uluslararası katılımıla "Toplumsal Mimarlık Şenliğine" dönüştü ve Ulucanlar Cezaevi bir kez daha Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından gerçekleştirilen bir etkinliğin ev sahipliğini üstlendi.

2007 yılının sonuna doğru Adalet Bakanlığı ile yapılan

görüşmelerimiz yoğunlaştı, Ulucanlar Cezaevi Müzesinin gerçekleşmesine doğru yeni bir aktör aramıza katıldı: Altındağ Belediyesi. Altındağ Belediyesi Cezaevinin restorasyonun yapılmasına olanak sağlayarak Kültür Merkezine ve Cezaevi Müzesine dönüşmesini sağlayacaktı. 7 Ocak 2008 tarihinde ilk protokol taslağı hazırlandı. Zorlu ve gerilimli tartışmalar sonucunda 12 Şubat 2008 tarihinde imzalanan protokol kamuoyuna duyuruldu.

Altındağ Belediyesinin, restorasyon projesinin, dışarıdan yapılması isteğine karşı, Mimarlar Odası yarışmada birinci olan ekiplerle görüşülmesini önerdi.

Geldiğimiz noktada, Ulucanlar Cezaevi Müzesi restorasyonu, Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından açılan Kent Düşleri yarışması, yüksek lisans birincileri tarafından projelendirildi. Bu sürecin değişik noktalarında, Belediye ile gerilimli süreçler yaşandığı bilinmekte. Uygulama sürecinde, Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından restorasyon uygulama süreçlerini İzleme Kurulu oluşturuldu. Altındağ Belediyesi 2010 Haziran ayında yapılan incelemeden sonra, Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin defalarca kez inceleme taleplerini kabul etmedi.

21 Ekim 2010 tarihinde Mimarlığın Sosyal Forumu atölye çalışmaları kapsamında ,**“Mekân Üzerinden Siyasi Okuma Yapmak”** atölyesinin Ulucanlar Cezaevinde gerçekleşmesi talebine, yine Altındağ Belediyesi Cezaevi kapısında bir araya gelen atölye yürütücüleri ve katılımcıları içeri almayarak yanıt verdi.

Boşaltıldığı günden itibaren gündemimizde olan Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'nin, ülke siyasi tarihinin simgesi olarak gelecek kuşaklara dönemin belleğinin taşınması hedefiyle bir düş kurduk. Bu düş ağır aksak da olsa, eksik gedik de olsa gerçeğe dönüştü. Bu düşün özenle örülmüş bir süreci var. Bu süreçte, Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin lokomotif görev üstlenmesi var. Bu süreçte, Adalet Bakanlığı'nın, Mimarlar Odasının kurduğu düşü sahiplenmesi var, Ankara Barosu'nun düşlerimize ortak olması var. Düşün gerçekleşmesi sürecinde, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Adalet Bakanlığı, Ankara Barosu ve Altındağ Belediyesi tarafından imzalanmış dörtlü protokol var. Her şeyden öte bu düşü sahiplenilen aydınlar, yazarlar, siyasiler, sanatçılar oralarda yıllarını geçirmiş, öfkesini ve umudunu duvarlara kazımış bir kuşağa ve onların acılarına tanıklık etmiş bir toplumun desteği var. Bu düşte cezaevinde yatmış binlerce insanın anısı var, acısı var.

Ne yazık ki son günlerde gazetelerde yer alan Ulucanlar Cezaevi Müzesi haberlerinde, Belediyenin açtığı internet sitesinde bu sürecin hiçbirisi, bu toplumsal düşün izleri yok. Gökten zembille inmiş bir Cezaevi Müzesi var karşımızda. **Belleksizleştirme, habere yansımış durumda. Tıpkı Ulucanlar Cezaevi'nin müzeye dönüşürken, belleklerin silinmesi hedefiyle, birçok izin yok edilmesi gibi. Çok istememize rağmen neden Ulucanlar Cezaevinin kapılarının bize açılmadığını biliyoruz. Uçurtmayı vurmasını filmine çekildiği kadınlar koğuşunun, yolda kaldığı için yıkıldığını, görüş odalarının üçte birinin yıkıldığını, duvarların kazınarak izlerin silindiğini, biliyoruz.**

Bir düş kurduk, düşümüz toplumsallaştı ve gerçeğe dönüştü, ama ağır aksak, ama eksik gedik...

Düşü kurmak hatta gerçekleştirmek yetmiyor. Şimdi bize düşen, bu düşü büyütmek, gelecek kuşaklara düşlerimizi, gerçekleri birer birer anlatmak, anıların ve acıların izlerini bulup çıkartmak ve paylaşmak. Şimdi bu sürecin aktörlerinden birisi olarak, bana düşen, Ağustos 2006 yılında bir cumartesi sabahı, Ankara'da Çankaya'da bir apartman dairesinde tohumları atılan bu toplumsal düşün arka planını, onlarca insanın emeğiyle örülen bu sürecin gerçek hikâyesini yazmak..."

Düşümüze ortak olanlara, onu profesyonel bir mimarlık sürecine dönüştürmeden, toplumla buluşmasına olanak sağlayanlara, devrimci bir bakış açısıyla, mimarlığı algılayarak, politik duruşunu, mekânsallaştıranlara, yaşanmışlıklarını toplumla paylaşanlara, Ulucanlar Cezaevinde, ülkenin bağımsızlığı için emperyalizme ve faşizme karşı seslerini yankılandıranlara, 1999 katliamında hayatlarını kaybedenlere, hayatının bir dönemini Ulucanlar Cezaevinde geçirmiş dostlarımıza, polis kurşunuyla yaralanarak yaralarını cezaevinde yatarken iyileştirenlere, ceplerinde taş taşırken yakalanınca, taş koleksiyonu yapıyorum diyen ve 3 ay Ulucanlar cezaevinde kalanlara, tek tip öğrenci derneğine karşı çıkarak, eylem yaparken, karşıdan karşıya geçerken kırmızı ışıkta durdukları için gözaltına alınan ve 2 ay yatan öğrencilere, sevdiklerimize, dile getiremediklerimize ve Deniz'in, Hüseyin'in ve Yusuf'un idam edildiği gün havalanan beyaz güvercinlerin bize getirdiği yüreklere karşı toplumsal sorumluluğumuzdur bu kurulan düş.

Ulucanlar Cezaevi'nin Müzeye dönüşümü sürecinde bu toplumsal düşte payı olan herkese binlerce kez teşekkürler...

Bitmedi daha ...

Mimarlığın Sosyal Forumu 2010

"Mekân Üzerinden Ulucanlar Cezaevinin Siyasi Tarih Okuması Atölyesi"

Yürütücüler : **Tezcan Karakuş Candan – Ali Hakkan**

Katılımcılar : Hazeli Akgöl, Nail Yollu, Orçin Cihan, Ayşe D. Kayserilioğlu, Gülüstan Aydoğdu, Aycan Kızılkaya, Ali Atakan, Birgihan Umutlu, Umur Ekinci, Berk Umutlu, Ayça Akın Hamarat, Başak Akray, Ayşenur Gürses, Damla Işıklılar, Özge Göncü, Ece Yoltay, Zeynep Yıldız, Türkan Namlucu, İbrahim Cihan, Leman Ardoğan, Ayfer Çetin, Deniz Zeytinoğlu, Saadet Noyan, Zahide Erdal, Emine Ç. Asrav, Süreyya Topaloğlu, Tuğba Pala, Yunus Ali Çelik, Emrecan Çetin, Baki Remzi Suiçmez, A. Galip Üstüner.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin düzenlediği Mimarlığın Sosyal Forumu etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen "Ulucanlar Cezaevi Gezisi Atölyesi" önemli sayıda ama oldukça genç bir katılımcı grubunun bu geziyi talep etmesi üzerine ulusal yazılı ve görsel basının bu etkinliği izlemesi açısından oldukça önemliydi.

Bilindiği üzere TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yönetim Kurullarının 39. ve 40. dönemlerinde "2010 yılında gerçekleştirilecek Mimarlığın Sosyal Forumuna Doğru" düzenlenen etkinliklerin en önemli aksını oluşturan Proje – Fikir Yarışmalarının ilkiydi Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi projesi. Kent çalışmaları kapsamında başlatılan bu Proje-Fikir Yarışması ile kent mekânının yaşayanları, kullanıcıları, sahipleri ve alana dair söz söylebilecekler ile birlikte katılımcı bir süreç izleyerek kent mekânının nasıl dönüşeceği konusunda yeni bir model oluşturulmaya çalışılmış ve bu süreç de başarıyla tamamlanmıştır.

Türkiye siyasi tarihinde önemli bir bellek oluşturan Ulucanlar Merkez Cezaevi mekânının yapısal özellikleri ile ülkemiz özgürlük ve demokrasi mücadelesinde önemli sorumluluklar üstlenen "zorunlu misafirleri" ve bu mekânda yaşanmış tüm olumsuz koşullara rağmen, BELLEK oluşturma hedefleri ile birlikte değerlendirildiğinde yapının bu değerleri ile korunması, yaşatılması ve gelecek genç nesillere aktarılması gerekiyordu.

Aralık 2006 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonucunda özel izin alınmış ve düzenlenen teknik gezi

çerçevesinde görsel arşiv çalışması yapılmış, hemen ardından yapılan tespitler üzerinden Ocak 2007 tarihinde Kültür Bakanlığı, Ankara Yenileme Alanı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'na tescil başvurusu yapılmış, 20 Nisan 2007 tarihinde Cezaevinin bulunduğu alan tescil edilmiştir. Ankara Barosu ve Mimarlar Odası Ankara Şubesinde 1 Şubat 2007 tarihinde ilan edilen Mimarlık Öğrencileri Ulusal Proje Fikir yarışmasına 79 proje katılmış ve yapılan değerlendirmeler sonucu 1. projenin uygulanması için Adalet Bakanlığı, Ankara Barosu, Mimarlar Odası Ankara Şubesi ve Altındağ Belediyesi tarafından imzalanan 4'lü protokol çerçevesinde yapının proje elde etme süreci ile uygulama süreçleri başlatılmıştır.

Özetlenen tüm bu süreçlerde Cezaevi iki kere halka açılmış ve **"Cezaevinde Şenlik Var"** etkinliği çerçevesinde bu mekânlarda Yarışma Proje sergisi, paneller, dinletiler, söyleşiler, konserler, mahkûmların tiyatro gösterimi, film gösterimleri, kitap imza günleri, mahkûmların el sanatları sergileri ile 15000 kişinin katıldığı rehberli cezaevi gezileri düzenlenmiştir.

Atölye katılımcıları ile yapılan toplantıda aktarılan bu özet bilgilendirmeden sonra Mimarlığın Sosyal Forumu çerçevesinde düzenlenen **"Mekân Üzerinden Ulucanlar Cezaevinin Siyasi Tarih Okuması Atölyesi"** için Altındağ Belediye Başkanlığından izin alınmış ve bu talep sözlü olarak olumlu görülmüştür.

Ancak Atölye katılımcıları ile birlikte Cezaevi alanına gidildiğinde bu talebimiz yok sayılarak içeriye katılımcılar içeriye alınmamış, Belediye Başkanı ile görüşme talebimiz de reddedilmiştir. Bu süreçte geziyi izlemek ve bilgi edinmek için aramızda bulunan basın mensuplarının aramızda olmasının avantajı ile Atölye yürütücüleri tarafından bir basın açıklaması yapılarak, Atölye katılımcılarının tepkisi kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Bu tavırla birlikte Atölye katılımcıları ile yapılan değerlendirmede Alanda eklektik ahşap kaplamalı giriş yapısı üzerinden bakıldığında yapılan restorasyon uygulamalarında endişeler dile getirilmiş ve yarışma ile elde edilen projelerden çok farklı uygulamaların yapıldığı endişesi ile bu Teknik Gezinin engellendiği hissiyatı dile getirilmiştir.

20 Ekim 2010 tarihinde saat 14.00'te, 50'ye yakın katılımcı ile, cezaevinin gezilerek siyasi tarih okuması yapmak üzere, Ulucanlar Cezaevi önüne gidildi. Kapıda bulunan güvenlik görevlileri, Altındağ Belediye Başkanlığından gelen talimat üzerine katılımcıların içeriye alamayacaklarını bildirdiler. Bunun üzerine atölye aşağıdaki açıklamayı yapmıştır.

Belleklerimizin Yok Edilmesine İzin Vermeyeceğiz.

2006 yılında boşaltılan Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'nin alışveriş merkezine ve ayakkabıcılar çarşısına dönüştürülmesi yaklaşımına karşı, Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından açılan Kent Düşleri Yarışması ile yoğun bir kamuoyu oluşturulmuş, Yarışma süreci, cezaevinin halka açılması, etkinliklerin yapılması ile bir katılım sürecine dönüşmüş ve toplumsallaşmıştır.

Ulucanlar Cezaevi tarihinin belleklerimizde önemli bir yeri vardır. Ülke siyasi tarihinin bir simgesel yapıtı haline gelmiş olan yapı, birçok olaya tanıklık etmiştir. Katliamlara, protestolara, insanların yaşamlarının çalınmasına, üç fidanın infazına tanıklık etmiştir. Yılmaz Güney'den Yaşar Kemal'e Kemal Tahir'den Nazım Hikmete, Bülent Ecevit'ten, Muhsin Yazıcıoğlu'na kadar bir dizi siyasi kişiliğe ev sahipliği yapmış Cezaevi yakın tarihimizin siyasi belleğidir.

Görülmüştür ki, restorasyon süreçlerini gizli kapaklı yürüten AKP'li Altındağ Belediyesi, siyasi tarih okunmasından rahatsız olmuştur. Bu sürecin en önemli aktörlerinden olan mimarlara cezaevi kapılarını kapatmıştır. Ama kapattıkları Cezaevi'nin kapılarından öte, geçmişin izlerini nasıl sildiklerini göstermek istememişlerdir. 5 yıldızlı bir otelin güvenlik kapısına benzeyen yeni kapısıyla Ulucanlar Cezaevi anti-demokratik bir zihniyetin, geçmişin izlerini silme çabasının ürünü olarak karşımızda durmaktadır. Ama bilinmelidir ki, Ulucanlar cezaevinin içeriğin boşaltılmasına, belleklerimizin yok edilmesine izin vermeyeceğiz. Açılışının yapılacağı gün orada olacağız ve Ulucanlar Cezaevinin mekân üzerinden siyasi tarih okumasını yapacağız. Bu okumanın içerisinde elbette ki AKP'li Altındağ Belediyesi'nin anti-demokratik tavrı da yerini alacaktır.

Ulucanlar'a Dair

Hüseyin ESENTÜRK
Devrimci 78'iler Derneği

Ulucanlar Cezaevi... bir tarih... Cumhuriyetten daha yaşlı bir tarih. 1920 yılında İlk yapılışında at ahır ve depo olarak yapılan daha sonra ceza evine dönüştürülen bir tarih. Her nedense bazı cezaevleri de aynı kaderi paylaşır. Mamak ceza evinde C ve D blokları da önce at ahır iken sonra cezaevine dönüştürülmüş. Hep atların yaşam alanları daha sonra bu ülkenin aydınlarının yaşam alanı haline dönüştürülmüş... İlginç bir rastlantı.

Aslında inşaatın eski bir mezarlık üzerine yapıldığı ve Ulucanlar'ın "ulu"luğunun da buradan geldiği söylenir. Eski mezarlık üzerine kurulduğu doğrudur. Çünkü tünel kazma işlemlerinde zemin etüdünde firar etmeye çalışan tutuklu ve hükümlülerin karşısına "ulu"ların kemikleri çıkmış, tünellerin iksasında kullanmaya çalışılsa da iyice çürüdükleri için kullanılamamıştır. Ayrıca zemin etüdünde mezarlıklar yumuşak toprak,

kolay kazılmasına rağmen çabuk çökme özelliği vardır. Bu nedenle Ulucanlarda birçok tünel kazası olmuştur.

Ulucanlar; 2007 yılından bu yana Mimarlar Odası Ankara Şubesinin çalışmaları ve çabaları sonucunda iş merkezi olmaktan, otopark olmaktan, ayakkabıcılar sitesi olmaktan kurtulmuştur. Mimarlar Odasının açtığı proje yarışması, şenlik ve sözlü-yazılı tarih çalışmaları kamuoyunda müze fikriyatının sahiplenilmesine neden olmuştur. Ancak hükümetin bu konudaki yaklaşımı gerçek bir müze yerine, toplumda oluşan sahiplenme fikrini zaafa uğratma, türbinlere oynama mantığı ile Altındağ Belediyesi'ne devrederek bugünkü durum oluşmuştur.

Mimarlar Odasının Ulucanları gezerek Altındağ Belediyesinin yaptığı tahribatı tespit etme girişimi Belediye Başkanının talimatı ile Belediye görevlilerince engellenmiştir. Ayrıca Mimarlığın Sosyal Forumu programı dâhilinde "Mekân Üzerinden Ulucanlar Cezaevinin Siyasi Tarih Okuması" atölye çalışması da engellenmiştir.

Ulucanlar Cezaevini ramazanda iftarlar vererek iftar çadırlarına dönüştüren bu zihniyet bilimsel çalışmalara kapatarak niyetini ve tercihini nasıl kullandığını göstermiştir.

Ayrıca yaptıkları tarihi tahribatı gizlemek için yasakçı zihniyetini öne çıkarmışlardır. Ancak mızrak çuvala sığmaz. Önce "evet", sonra "hayır". Darağacında da aynı şeyi yaptınız. Önce "verelim 12 Eylül utanç müzesinde sergileyin" dediniz. Sonra "olmaz" dediniz. Bu durum sizlerin yaşam biçimi haline dönüşmüş. Şaşırıyoruz.

Eğer Ulucanlar cezaevinin 7-8 metre derinliğinde bir kesitini alıp incelerseniz köstebek gibi her tarafının tünel kazıları ile dolu olduğunu görürsünüz.

Şimdiye kadar hep sıvalar üst üste yapıldığı için sıvaların altlarında, taşların kovuklarında zulaları görürsünüz. Bu Ulucanların ruhudur. Duvarları kazıyarak, zulaları yok ederek bu ruhu yaşatamazsınız.

Ulucanlar cezaevinin bombayla yıkılmış duvarlarını örtmek, yeniden boyamak orda yapılan katliamları gizlemez.

Hamamını yeniden yapmak orada insanların canlı canlı kesildiğini, kafalarına vurula vurula kafalarının parçalandığını unutturmaz.

Hücrelerini beş yıldızlı hale getirmek; ışısız, ekmezsiz, altı ıslak, daracık yerlerde yaşanan zulüm ve işkenceleri yok etmez.

Ulucanların mimari yapısını değiştirmek, yıkmak bazı yerlerini yeniden yapmak suçtur. Hem de tarihe karşı işlenmiş bir insanlık suçudur.

Ulucanlar bir tarihtir. Bu tarihi korumanın yolu yakıp yıkmak değildir. Yıkar yeniden yapmaya çalışırsanız oranın dokusunu, ruhunu yok edersiniz.

Ulucanlar idamları, isyanları, katliamları ve firarları ile anılır. Bir de Ulucanlar ünlü konukları ile anılır, başbakanından, bakanlara kadar; ünlü yazarlardan, sinema oyuncularına kadar; yeraltı ve yerüstü dünyanın karanlık babalarına kadar. Birçok ünlüye ev sahipliği yapmıştır. Tabi ki devrimcilerin de ikinci adresidir. Devrimcilerin firar ettiği, isyan ettiği, vurularak öldürüldüğü, kesilerek öldürüldüğü, asılarak öldürüldüğü yerdir. Ulucanlar devrimcilerin tarihidir. Ve bu tarihin yok edilmesine, unutturulmasına asla izin vermeyiz.

İdamlara kısaca bakarsak o küçücük avluda kimlerin göz izi vardır. Kimlerin sloganlarının yankısı, kimlerin direniş izi vardır.

27 Haziran 1964 tarihinde Fethi Gürcan, 5 Temmuz 1964 tarihinde Talat Aydemir Ulucanlarda idam edilmişlerdir.

6 Mayıs 1972 tarihinde "Karşıyaka'nın üç gülü", devrim ve sosyalizmin yiğit savunucuları Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, idamları birbirlerine izlettirilerek idam edilmişlerdir. Üç fidanın üçü de darağacında direniş destanları yazmış ve kendilerinden sonra idam edilecek devrimcilere miras bırakmıştır. Ne oldu? Aradan 38 yıl geçmesine rağmen bu ülkenin onuru olmaya devam ediyorlar. Her 6 Mayıs'ta binlerce insan saygı geçişi yapıyor. Peki, kim kazandı? Biz kazandık kardeşler, biz kazandık. İdam edenler kaybetti.

Sonra 12 Eylül idamları başladı. 12 Eylülde Ulucanlarda 7 kişi idam edildi. İlk idam Necdet Adalı, son idam Levon Ekmekçiyandır.

12 Eylülün ilk idamı Necdet Adalı 8 Ekim 1980 günü Ulucanlar'da idam edilmiştir. 12 Eylül'de ilk idam edilen çocuk, 13 Aralık 1980 günü daha 17'sinde, ayva sarısı tüyleri bile çıkmadan idam edilen Erdal Eren Ulucanlar'da idam edilmiştir. Necdet'in ilk idam olması tüm dikkatleri Ulucanlardaki infaza çevirmiş, Ulucanlardaki ulu kavak ağacı Necdet Adalı da Denizleri görmüş ve buna tanıklık etmiştir. O küçücük avluda Necdet Adalı'nın sloganları çın çın çınlamıştır: "Yaşasın Kürt ve Türk Halklarının Kardeşliği, Kahrolsun Faşizm, Kahrolsun Faşizm, Kahrolsun Faşizm.." Öylesine çınlamıştı ki taa Erdal Eren'e kadar ulaşmış; Erdal devam etmişti sloganlara."Kahrolsun Faşizm, yaşasın

TDKP ". Ulu kavak ağacı ne yapmış; bir ana şefkati ile Aralık ayının ayazına kendini siper etmiş ve Erdal'ı "yavrum, guzum, yiğidim aslanım" diye sarıp sarmalamıştır. Her rüzgâr estiğinde kavak ağacının yaprakları Denizlerin, Yusuf'ların, Hüseyinlerin, Necdetlerin, Erdalların sloganlarını hışırdar.

Altındağ Belediye Başkanı demiş ki "ağaçtır, kurur, çürür, yıkılır, bu kadar üzerinde ne duruyorsunuz?" Kavak ağacını yok etmeye çalışmak "ağaçtır çürür, kurur yıkılır, kesilir" demek ağacın tanıklığını yok eder mi?

Bizi tanırırsınız. Biz devrimcileriz. Her yerde varız. Henüz tüketemediler bizi. Mahallenizden, işyerinizden,

fabrikanızdan tanırırsınız; köyünüzden, okulunuzdan tanırırsınız bizi. İşçinin grevinde, memurun sendika mücadelesinde, gençliğin mücadelesinde gördünüz bizi, halkımıza su için, yol için, barınma için, sağlık için, eğitim için yürüyüşünden tanırırsınız. Cezaevlerinden, idam sehpa'larından tanırırsınız bizi. Karanlık pusularda yok edilmeye çalışılan, toplu katliamlarda imha edilmeye çalışılan hep biz olduk, ama yok edemediler, tüketemediler bizi. Biz onların tüketemeyeceği kadar çoktuk. Öyle olmasaydık, "Toprakta karınca, suda balık, havada kuş kadar" çok olmasaydık, onlar durmadan bizi yok etmek, bizim kökümüzü kazımak için çalışırken, bugünlere kalır mıydık? Bugün ve de yarın yine buradayız diyeceğiz.

Hala ak saçlarımızla yapılan zulümlerin izlerini taşıyarak tarihe tanıklık etmeye devam ediyoruz. Edeceğiz de. Hala kavak ağacının, Şeftali Sokağının, İzmir Caddesinin, kapı altının, maltanın, idam sehpasının, mahpushane duvarlarının tanıklığını sizlere ulaştırmaya çalışıyoruz. Bu tarihin yok olmaması için burada yaşanan zulümlerin, katliamların unutulmaması için, paylaşmaya ve korumaya devam edeceğiz.

Bir kent düşümüz var. Sokaklarında, okullarında, meydanlarında, darbecilerin isimlerinin, cisimlerinin olmadığı bir kent düşü...

Bir ülke düşümüz var; darbecileri ile hesaplaşmış,

tarihini güncellemiş, zulmedenlerin yaptıkları zulümün hesabını vermiş ve onların kayıplarını telafi etmiş bir ülke düşü. Darbecilerinden gurur duymayan bir ülke düşü. Unutmayan, unutturmayan, hesap soran ve esirgemeyen, bağışlamayan bir ülke düşü. Açlığın, yoksulluğun olmadığı, sağlığın eğitimin parasız, bilimsel olduğu, insanların sağlıklı, aydın, mutlu olduğu bir ülke düşü. Gelecek kaygısının olmadığı bir ülke düşü. Aslında düş demek pek doğru değil. Başarabiliriz. Böyle bir ülke, böyle bir gelecek kurabiliriz. Yeter ki inanalım, çalışalım.

Ve diyoruz ki; unutma, unutturma ve asla bağışlama, hesap sor.

Öğrenci Temsilciler Kurulu Belirlendi¹

Bir süredir devam eden öğrenci üye çalışmaları kapsamında başlatılan Mimarlar Odası Üniversite ve/veya Şube Öğrenci Temsilcileri seçim çalışmaları şubelerimizin katkılarıyla 2010-2011 öğretim yılının başlamasıyla hız kazandı.

Mimarlar Odası Öğrenci Üye Yönetmeliğinin 8.maddesi uyarınca "Üniversite ve/veya Şube Öğrenci Temsilcisi" ile "Öğrenci Temsilciler Kurulu" belirleme süreci 19 Ağustos 2010 tarihinde şubelerimize iletilen yazı ile başlatıldı. Günümüzdeki mimarlık öğrencisi sayısının 8bin civarında olması nedeniyle çalışmaların "tüm mimarlık öğrencilerini kapsayacak şekilde" yürütülmesine çalışıldı.

Bu kapsamda şubelerimiz kendi çalışmalarını yaparak Üniversite Öğrenci Temsilcilerini belirledi.1 Bu durumda 2010 yılında eğitime başlayan yeni mimarlık programlarıyla birlikte 45'e ulaşan mimarlık bölümünün 38'inin Mimarlar Odası Üniversite Öğrenci Temsilcisi belirlenmiş oldu.

11 Aralık 2010 Cumartesi günü Genel Merkezimizde yapılan Öğrenci Temsilciler Kurulu Seçimli Toplantısına katılan Üniversite Öğrenci Temsilcilerine, öncelikle Genel Sekreter Necip Mutlu tarafından süreç hakkında bilgi aktarıldı. Önceki dönemde yapılan ve sonrası için hedeflenen öğrenci çalışmaları hakkında yapılan görüşmelerden sonra Temsilciler Kuruluna aday olan öğrenciler belirlendi. Üniversite Öğrenci Temsilcileri, bu konuda Temsilciler Kurulu için önerilen isimlerin farklı bölgelerden olmasının önemini dile getirdi. Kurulun işlevi ve çalışma yöntemi üzerinde tartışıldıktan sonra uzlaşa ile 7 kişiden oluşan Öğrenci Temsilciler Kurulu belirlendi.

Toplantının sonraki oturumunda ise Üniversite Öğrenci Temsilcileri öğrenciler arası iletişimin önemine dikkat çekti ve oluşumdan beklentilerini dile getirdi. Temsilciler Kurulu tarafından hazırlanacak olan çalışma programında yer alması istenen başlıklar üzerine görüşüldükten sonra önümüzdeki dönem yapılacak olan çalışmaların yöntemleri üzerinde de tartışıldı.

Üniversite Öğrenci Temsilcilerinin kendi bölgelerinde yaptıkları örnek çalışmaları paylaştığı toplantı, olumsuz hava koşulları nedeniyle iptal edilen etkinlikler yapılamadığı için erken tamamlandı.

En kısa sürede ilk toplantısını yapacak olan Mimarlar Odası Öğrenci Temsilciler Kuruluna seçilen isimler şu şekilde:

- Ayşe Öztaş İzmir Şubesi (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- Damla Demirkan Trabzon Şubesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
- Emre Uğur Ankara Şubesi (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
- Gökhan Faruk Bekar Diyarbakır Şubesi (Dicle Üniversitesi)
- H.Engin Yılmaz Mersin Şubesi (Mersin Üniversitesi)
- M. Said Didin Eskişehir Şubesi (Anadolu Üniversitesi)
- Melike Özyurt İstanbul Büyükşehir Şubesi (İstanbul Teknik Üniversitesi)

¹www.mo.org.tr sitesinden alınmıştır.

UIA Uluslararası Öğrenci Fikir Yarışması

2011 Tokyo Dünya Mimarlık Kongresi düzenleme komitesi, mimarlık öğrencileri için dünya çapında bir fikir yarışması düzenliyor. Yarışmacılardan, Tokyo metropoliten alanının çevresinde yer alan 4 ayrı bölgede, kentin 2050 yılındaki potansiyel gelişimini göz önünde tutarak, belirlenen dört temadan birini geliştirmeleri bekleniyor. Temalar şöyle sıralanıyor:

-20.Yüzyıl Kentini yeniden yapılandırmak. Tsubuka Bilim kentinde, Katsuragi Bölgesi'nin kuzeyinde yer alan, üniversiteye bağlı bir Uluslararası Tıp Merkezi ve Bakım Evi.

-Kenti yeniden canlandırmak. Tsuchiura kentinde, bir konut, iş ve ulaşım merkezi planlanması ve bir Su Sporları ve Hobi Merkezi tasarımı.

-Yeni Ekolojik Kent. 21. Yüzyılın Inashiki Bahçe Kenti

-Akıllı Bölgeler. Kasumigaura güney kıyı bölgesi

Jüri Üyeleri

Kengo Kuma (Japonya)

Yung Ho Chang (Çin)

Peter Hall (İngiltere)

Kate Schwennsen (ABD)

Nobuaki Furuya (Japonya)

Hidehiko Sazanami (Japonya) Teknik danışman

Ödüller

İlk 3 proje ödülleri sırasıyla 300000, 200000 ve 100000 Japon Yeni (JPY) olacaktır. Ayrıca belirlenen 4 kategoriden her biri için 3 ayrı ödül (200000,100000 ve 50000 JPY) verilecektir. Bunlara ek olarak verilecek ödüller UIA tarafından belirlenecektir.

Kayıt ve Yarışma Takvimi

Yarışma süreci internet üzerinden ilerleyecektir. Yarışmanın dili İngilizce'dir.

Kayıt ücreti: 4000 JPY

Yarışma Son teslim tarihi: 31 Mart 2011

Seçilen Projelerin Kongre Sunuşu: 27 Eylül 2011

Ödül Töreni: 28 Eylül 2011

Bilgi ve Program:

comp_uia2011@congre.co.jp

<http://www.uia2011tokyo.com/en/callfor>

Kentsel Dönüşüm Üstüne

Adnan Zeytinci

Kentsel dönüşüm nedir?

Kentsel dönüşüm, bozulma ve çökmeye uğrayan kentsel alanların, ekonomik, toplumsal, fiziksel ve çevresel koşullarının geniş kapsamlı ve bütüncül yaklaşımlarla iyileştirilmesine yönelik olarak uygulanan strateji ve eylemlerin bütünüdür.

Kentsel Dönüşümün Hedefleri ne olmalıdır?

Dönüşüm, faaliyet alanı ve doğası gereği, mevcut şehrin yapısına ve burada yaşayan insanların fiziksel, sosyal ve ekonomik geleceği üzerine ve buna bağlı olarak da kentin bütün geleneklerine etki edebilmektedir. Bu nedenle, planlama çalışmalarının bütününde, sosyologlar, ekonomistler, mimarlar, mühendisler, şehir plancılar ve peyzaj mimarları gibi farklı meslek gruplarının birlikte çalışması öngörülmelidir.

Kentsel Dönüşümün Türkiye'de Ele Alınışı;

Ülkemizde bugün yaşanan kentsel dönüşüm sürecinin gelişiminde, 1980'li yıllarda başlayan imar affi süreciyle birlikte ele alınan ıslah planları, çok önemli bir yer tutmaktadır. Kentsel dönüşümün Ankara'da gerçekleşmesine olanak sağlayan bu sürecin önünü açan uygulamalar, ıslah planlarıyla başlamıştır.

1984 imar affinin arkasından gelen ıslah planlama sürecinde, 2000'li yıllara kadar özellikle ıslah planlarının olanaklarının izin verdiği ölçüde dönüşümler yapılabilmiş ve bu dönemde yaşanan kentsel dönüşüm süreci daha çok, küçük ve orta ölçekli sermaye eliyle gerçekleştirilmiştir.

Bunun sonucu olarak mekânda, daha çok parsel bazında dönüşümleri öngören bir görüntü olarak karşımıza çıkmıştır.

1970'li yıllarda barınma sorunlarını çözmek üzere gelip kentlerde, bir kısmı hazine arazisini işgal ederek, bir

kısmı da hisseli tapu yoluyla belli mülkiyetler elde ederek kentte barınan, tutunan kesimlerin bir bölümü, islah planlama sürecinde küçük sermaye eliyle kentsel ranttan pay almaya başladı. Kentsel ranttan alınan bu pay, kentteki yapılaşmayı ve silueti çok yoğun bir şekilde değiştirdi. Bu alanların sosyal, ekonomik ve fiziksel birçok ortak gereksinimlerini kent mekânında konumlandırmak suretiyle, mevcut sosyal ve fiziksel altyapının kaldıramayacağı bir yükü bu bölgelere yükleyerek, planlama amaç ilkelerinin yanlış kullanılmasına ve yozlaşmasına yol açıldı.

2000'li yıllarda ise, kentsel dönüşüm sürecinde, kentlerin imar rantı ve küçük sermaye eliyle dönüşebilen alanların dışında kalan çok geniş bir bölümünün kentsel rant aracılığıyla dönüşemediğini, buraların 70'li yıllarda, 80'li yıllarda yaşadığı kente tutunma, kentte daha iyi bir yaşam düzeyi hayallerinin erozyona uğraması ve bunlara bağlı olarak kente bağlılığın büyük ölçüde azalmasıyla çöküntü alanlarına dönüştüğünü, 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren yaşamaya başladık.

Kentsel dönüşüm alanları, bu gün itibarıyla küçük sermayenin gücüyle islah planları aracılığı ile dönüşememiş alanlar olduğundan, bu alanları dönüştürmek için "yönetim erk"i ve sermayenin yeni mekanizmalara ve kaynaklara gereksinimi olduğu ortaya çıktı.

Bu çerçevede kentsel dönüşümün, 2000'li yıllardan sonra ortaya çıkan neo-liberal yaklaşım tarzını 3 olgu belirledi.

* Büyük inşaat şirketlerinin daha önceden elde ettiği alanları kentsel dönüşüm alanı şeklinde belirleyerek sermayeye kaynak aktarılması;

* İstanbul örneğinde çok çarpıcı bir şekilde yaşandığı gibi, küçük sermayenin dönüştüremediği alanlarda, daha büyük ölçekli uluslararası sermayenin girme arzusunu tatmin edecek yeni bir kentsel dönüşüm çerçevesi oluşturulması,

* Bu gelişmelere "Mortgage" denilen uzun dönemli konut edindirme finansman yöntemi de eklediğinde, sistemin işleyebilmesi için siyasi iktidarın kamu finansmanı aracı olarak devreye soktuğu "TOKİ" ile beraber, bugün yaşanan kentsel dönüşümün yasal, siyasal ve ekonomik yapılanması oluşturulmuştur.

Ülkemizde, farklı dönüşüm sorunlarına karşı verilen yanıtlarda, genelde dönüşüm sorunları fiziksel mekânın dönüşümüne indirgenmiş; dönüşümün toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutları göz ardı edilmiştir. Oysa kentsel dönüşüm, fiziksel mekânın dönüşümünün yanı

sıra, sosyal gelişim, ekonomik kalkınma, çevre ve doğal dengenin korunması, sürdürülebilirliğin sağlanması ile birlikte, kapsamlı ve bütünleşik bir yaklaşımla ele alındığı takdirde başarıya ulaşabilir.

Türkiye'de kentsel dönüşüm süreçlerinde Başbakanlık Toplu Konut İdaresi kamu adına devreye girmekte, bu alanlarda yapılmak istenen dönüşümlerin tetikleyicisi olmaktadır. Kendisine yasal çerçeve ile verilen bu rolle birlikte, dünyada ve Türkiye'de kentsel dönüşüm uygulamalarını "kamu iktisadi teşekkülü" misyonu ile üstlenen bu kurum, adı geçen alanlardaki kamu müdahalelerini kendisine tanınan olağanüstü yetkilerle gerçekleştirmektedir.

Kentin boş alanlarında ya da özel mülkiyetteki büyük arazilerinde sermaye şirketleri kendileri proje ve uygulama yaparken, kentte proje yapılması için riskli gecekondular alanlarında TOKİ'nin devreye girdiği görülmektedir.

Ankara'da sayıları 50'yi bulan kentsel dönüşüm alanlarının, kent makro-planı üzerinde dağılımı incelendiğinde, kentsel dönüşüm alanı olarak seçilmiş bölgeler içinde özellikle kentin henüz yapılaşmamış bölgelerinde, çok büyük alanlar olduğu göze çarpmaktadır.

Aslında klasik kent planlama uygulamalarında, kentsel dönüşüm alanlarının çok büyük bir yoğunluğunun kent merkezinin yoğunlaşmış alanlarında küçük bölgelerin olması beklenirken, bu tip yapılaşmamış alanların yoğunluğu oluşturması, mevcut imar kuralları ile elde edilmesi mümkün olmayan oranda bir kentsel rant oluşumunun amaçlandığını anlatmaktadır.

Bu bakış açısıyla bakıldığında, kentsel dönüşüm konu olan alanları;

- * Kent merkezinde bilinçli olarak yaratılmış çöküntü alanları,
- * Kentin varoşlarındaki gecekondular bölgeleri ve kentin içinde konumuna bağlı olarak gelişen kentsel rantın yüksek olduğu bölgeler,
- * Kentin çeperinde henüz yapılaşmamış alanlarda normal planlama süreçleriyle elde edilmesi mümkün olmayan rantlar için, kentsel dönüşüm projeleriyle el koyularak dönüşüm kapsamına dâhil edilen alanlar; şeklinde sınıflandırabiliriz.

Son söz:

Kentsel dönüşüm alanlarının planlamasında göz önünde bulundurulması gereken temel konular şöyle özetlenebilir;

* Dönüşümün, tüm kent düzeyinde yaratacağı etkiler araştırılmalı, bütünsel bir planlamanın sonucu olarak oluşturulacak bir kentsel dönüşüm stratejisi izlenmelidir.

* Dönüşümün nasıl ve ne şekilde yapılacağı, kentin ortak gereksinimleri gözetilerek belirlenmeli, "**yalnızca rant amaçlı**" uygulamalar bir an önce terk edilmelidir.

* Kentsel dönüşüm uygulamalarını yönlendiren plan ve projeler toplum ve kamu yararı ilkelerine uygun olarak elde edilmeli, pazarlama ve rant uğruna mimarlık, mühendislik ve planlama meslek ilkeleri göz ardı edilmemelidir.

* Dönüşüm sonucu ortaya çıkacak kentsel çevrenin belirlenmesi ve projenin yönetimi sürecine halk katılmalıdır.

* İmar aflarının yarattığı hakların ötesinde bir yaklaşım geliştirilerek, barınma ve konut hakları göz ardı edilmemeli, bu alanlarda yaşayanlar açısından kentsel dönüşümün sosyal bir yıkıma dönüşmesi engellenmelidir.

* Bu bölgelerde yaşayan halk, dönüşümle yaşadıkları çevreden uzak yerlerde iskân edilmemelidir. Kentsel dönüşüm sonucu elde edilecek konut çevresinin kültürel, işletme ve yönetim boyutu ile bölgede iskânlarını devam ettiren kesimlerin yaşamlarını sürdüreceği bir yapıda tasarlanması sağlanmalıdır. Projeden etkilenenlerin tümüne günümüz koşullarına uygun kira yardımı yapılmalıdır.

* Projelerde konut edinme koşulları buralarda oturan halkın ödeme gücü düşünülerek yeniden düzenlenmeli ve ödemeler iskân sonrasında başlatılmalıdır.

* Bölgede kiracı olarak yaşayanlarında barınma hakkı olduğu unutulmamalı ve onların da bu süreç sonunda barınma haklarının korunması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Ne Villa, Ne Saray! Başımızı Sokacak Ev İstiyoruz!

Dikmen Barınma Hakkı Bürosu

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 14.01.2005 tarih ve 215 sayılı Meclis kararı ile kentsel dönüşüm alanı olarak ilan edilen Yukarı Dikmen Vadisi'nde, yaklaşık **5 yıldır** süren barınma hakkı mücadelesi; 2009 yılı bahar aylarında projenin iptali ile sonuçlanmıştı. Rant çeteleri, vadi halkının talepleri ve barınma hakkı mücadelesi karşısında geri adım atmıştı.

Ancak Yukarı Dikmen Vadisi'nin sahip olduğu yüksek rant değeri nedeniyle, Gökçek ve rant çeteleri kentsel yağma çabalarından vazgeçmedi. Nitekim AKP iktidarının bilinen neo-liberal sömürü ve yağma politikalarının; yoksul emekçi halka düşman, sermayeye dost icraatlarının temel bir ayağını oluşturan

kentsel dönüşüm yağmasının nihai olarak durması da beklenemezdi. Onlar için temel sorun ve ihtiyaç, yoksul emekçi halkın giderek yükselen barınma hakkı mücadelesine karşı, şimdi yeni silahlarla, yeni yasa ve kurumlarla savaşa girmektir.

Günümüz neo-liberal belediyecilik anlayışının gözdesi olan "kentsel dönüşüm" uygulamaları, bu kavramının başlıca yasal dayanağını oluşturan 5393 Sayılı Belediye Yasası'nın 73. maddesinde, 5998 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklik sonrası yeni bir ivme ve anlam kazandı. Mecliste, yangından mal kaçıran misali kabul edilen ve Cumhurbaşkanı tarafından çabucak onaylanarak, 24.10.2010 tarihinde yürürlük kazanan bu yasal

değişikliğin, başlıca iki sonucu/etkisi söz konusudur.

İlki; kentsel dönüşüm uygulamalarının kararlaştırılıp yaşama geçirilmesinde büyükşehir belediyelerinin (ve şüphesiz sermayenin) eli güçlendirilmekte, bu uygulamalara doğrudan maruz kalan kent sakinlerinin ve kendini kente karşı sorumlu hisseden kişi ve kurumların ve ilçe belediyelerinin de, kentsel dönüşüm uygulamalarına karşı çıkış olanakları zayıflatılmaktadır. Bu kapsamdaki değişiklikler, yargı organlarının (yürütme erki karşısındaki) bağımsızlığını ve (yürütmeyi) denetleme işlevini dahi sakatlayan, bu açıdan hukuk devleti anlayışını ve güçler ayrılığı ilkesini özde yadsıyan kimi tuhaf kural ve mekanizmaları da gündeme getirmiştir.

İkinci olarak; kentsel dönüşüm uygulamalarından beklenen amaç ve fayda, bütün olarak kent in ve kentlilerin çıkarları ile örtüşmek, dolayısıyla kamusal bir amaç ve fayda olmaktan daha da uzaklaştırılmıştır. Bu kapsamda büyükşehir belediye yönetimlerine ve sermaye kesimlerine geniş bir hareket alanı sağlanmış; kentsel rant el koyup, onu daha da değerlendirip pazarlanmanın yasal kılıfı fazlasıyla tesis edilmiştir.

Bu nedenle "kentsel dönüşüm" kavramı, artık dün olduğundan çok daha belirgin bir biçimde, bugün için "kentsel yağma" kavramı ile örtüşmektedir. Neo-liberal belediyecilik anlayışı ve taşeronluğunu yürüttüğü sermaye grupları, kentsel dönüşüm uygulamalarına öteden beri hâkim olan "bir koyup üç alma" amacı doğrultusunda, düne kadar sürekli ayağına dolaşan hukuki/yasal engellerden kurtulmuş görünmektedir.

Dikmen Vadisi'nde yeni bir dönem başlıyor!

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 14.01.2005 tarih ve 215 sayılı meclis kararı ile kentsel dönüşüm alanı olarak ilan edilen Yukarı Dikmen Vadisi'nde, yaklaşık **5 yıldır** süren barınma hakkı mücadelesi; 2009 yılı bahar aylarında Dikmen Vadisi 4-5 etap projesi, "**kamu yararı**" amacına ve "**kent yararına planlama ilkesi**"ne aykırılığı nedeniyle idari yargı organları tarafından iptal edilmişti. Rant çeteleri, vadi halkının talepleri ve barınma hakkı mücadelesi karşısında geri adım atmıştı. .

Ancak Yukarı Dikmen Vadisi'nin sahip olduğu yüksek rant değeri nedeniyle, Gökçek ve rant çeteleri kentsel yağma çabalarından vazgeçmedi. Nitekim AKP iktidarının bilinen neo-liberal sömürü ve yağma politikalarının; yoksul emekçi halka düşman, sermayeye dost icraatlarının temel bir ayağını oluşturan kentsel dönüşüm yağmasının nihai olarak durması da

beklenemezdi. Onlar için temel sorun ve ihtiyaç, yoksul emekçi halkın giderek yükselen barınma hakkı mücadelesine karşı, şimdi yeni silahlarla, yeni yasa ve kurumlarla savaşa girmekti.

Yeni düzenlemeler sonrasında Bakanlar Kurulu, 13.07.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlük kazanan 2010/667 sayılı kararı ile Dikmen Vadisi'ni "**Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı**" olarak ilan etmiştir. Doğrusu, birçok temel ve öncelikli sorunu varken; AKP hükümetinin, Bakanlar Kurulu'nun, İ. Melih Gökçek ile bir grup yandaş sermaye kesimi için böylesi bir çaba göstermesi manidardır. Alınan Bakanlar Kurulu kararı, Vadi Halkına ve doğrudan barınma hakkımıza yönelik yeni saldırıları, baskıları doğuracağı açıktır. Nitekim Ankara Büyükşehir Belediyesi, bu karardan aldığı güç ile yeni bir kentsel dönüşüm projesini uygulama hazırlığına başlamıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesinin haftalık bülteninde "Dikmen Vadisi Son Etap Projesi Start Alıyor" başlığıyla "kentsel yağma" projesine karşı direnenler yok sayılmış, haklarımız göz ardı edilmiştir.

Zihniyet Aynı...

Halkı muhatap almayan, halkın haklarını, halkın talep ve beklentilerini dikkate almayan; diyalog ve uzlaşma yerine doğrudan şiddet ve yıkımı yöntem olarak benimseyen hiçbir siyasi ya da ekonomik tasarruf; hukuki, meşru ve haklı görülemez.

Bilinmesini isteriz ki; değil Bakanlar Kurulu, isterse ABD Kongresi karar almış olsun; hukuki ve meşru haklarımızı sonuna kadar savunmaya kararlıyız. Bizler, insan ve yurttaş olmaktan kaynaklı temel haklarımızı yok sayan ve yarınlara dair öncelikle çocuklarımız için kurduğumuz o güzel düşleri kirletmek ve karartmak isteyenlere asla geçit vermeyeceğiz. **Uyarıyoruz!**

Kentsel yağma projesini yaşama geçirmek adına şiddet ve yıkımı tercih eden bir zihniyetin ve iktidarın, öncelikle bu ülkenin demokratik, barışçı, halkçı değerleri ile çelişeceği; her durumda doğacak olumsuz sonuçlardan ve ağır mağduriyetlerden öncelikle sorumlu olacağı unutulmamalıdır.

Halkın hakları var! Halkın barınma hakkı var!

Bizler, bu ülkenin yurttaşları olarak, bu ülkenin ve bu kentin gelişip büyümesine emek vermiş kişiler olarak; kendi ülkemizde, yaşadığımız kentte şimdi bize misafir ve işgalci muamelesi yapılmasını, hiçbir koşulda kabul etmeyeceğiz.

**Vadimizi, evlerimizi terk etmeyeceğiz!
Barınma Hakkımızı İstiyoruz; Alacağız!**

MSF Atölyeler

Gecekondu Bölgesinde Kamusal Alan Üretimi

Ebru Aksoy

Mimarlığın Sosyal Forumu 2010 Kapsamındaki Atölye 20 – 23 Ekim'de Dikmen Vadisi'nde yapıldı.

Gecekondu bölgelerinde kamusal alan ihtiyacını karşılayacak mekânların nasıl elde edilebileceği, katılımcı bir kamusal alan üretiminin hangi yollarla sağlanabileceği konularını tartışmaya açmayı amaçlayan "**Gecekondu Bölgesinde Kamusal Alan Üretimi**" atölyesi sahip Leandro Artur ANTON ve Rodrigo NUNES tarafından, mimarlar, mimarlık öğrencileri, Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu ve Dikmen vadisi halkı ile birlikte yürütüldü.

Mimarlığın Sosyal Forumu 2010 Forum Danışma Kurulu'nda da yer alan Leandro Artur ANTON,

Brezilya'nın Rio Grande do Sul eyaletinde mimarlık ve coğrafya eğitimleri aldı. Alternatif konut ve mimarlık için mücadele, çevre ve öğrenci hareketleri konularında bir aktivist olarak, **Brezilya Mimarlar Enstitüsü** (Brazilian Architects Institute), **Topraksız Köylü Hareketi** (Movement of Landless Rural Workers), **Konut için Mücadele Ulusal Hareketi** (National Movement of Struggle for Housing), **Brezilya Permakültür Ağı** (Brazilian Network of Permaculture) gibi çeşitli kurum, örgüt ve hareketlerle birlikte çalışmalar yaptı. 2002, 2003 ve 2005'te **Porto Alegre'de düzenlenen Dünya Sosyal Forum'larına** paralel olarak gerçekleştirilen **Uluslararası Gençlik Kamplarının** düzenleme kurullarında aktif olarak çalışmış olan Anton, 2009'de Belem'de düzenlenen

gençlik kampına da destek verdi. 2002'den 2004'e dek, Porto Alegre bölgesinde konut sektöründe katılımcı bütçenin oluşturulması kapsamında plansız alanlarda yaşayan toplumların danışmanı olarak kamu politikalarının katılımcı şekilde detaylandırılmasında çalıştı.

Tamamı katılımcıların birlikte, yapı yaptıkları, teknik ve bilgi birikimlerini pratik olarak paylaştıkları katılımcı oluşumları içerisinde, kendi-kendine yönetim / kendi kendine organizasyon ilkesine bağlı deneyimleri sayesinde, bio-inşaat, kentsel tarım, malzemelerin yeniden kullanımı, biyolojik arıtma ve su toplama konularında bilgilerini derinleştirdi. Anton, bu deneyimlerinden konuyla ilgili olabilecek örnekleri önce atölye katılımcılarına ve daha sonra Dikmen Vadisi halkı ile yapılan toplantıda vadi halkına aktardı. Özellikle katılımın on binlerin üzerinde gerçekleştiği Porto Alegre Dünya Sosyal Forumu'nda katılımcıların kalabilecekleri Uluslararası Gençlik Kamplarının geçici yapıları için geliştirdikleri geodesik bambu yapısı, zengin kullanım şekilleri (derslik, kütüphane, yatakhane ..vb), kolay yapılıp sökülebilmesi, ucuzluğu (bambu Brezilya için çok kolay bulunabilir, ucuz, yapı elemanı olarak kullanıma çok uygun, yerel bir malzeme olduğu için) ile dikkat çekiciydi. Anton, atölyedeki sunuşu sırasında da, yerel malzeme kullanımının önemine değindi.

Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu'nun bulunduğu bölgeden, yaklaşık 1.800 hane halkı, 2007 yılı başlarında uygulamaya çalışılan kentsel dönüşüm projesi kapsamında, sahip oldukları hakları (yer yer piyasa değerinin altında) devrederek taşınmışlar. Kalan 600 civarındaki hanenin sakinleri ise, projeye karşı çıkarak önerileri reddetmiş ve mahallede yaşamaya devam etmişler. 2007'de yıkım ekipleri, evlerin önemli bir bölümünü yıkmışlar. Vadide yaşamlarını sürdürmeye kararlı olan hane halkı, birbirlerine destek olarak, zaman içinde 2 küçük eğitim salonu başta olmak üzere bir araya gelebilecekleri, kadın ve çocuklara yönelik derslerin düzenlenebileceği mekânları üretmişler. Her yaz Festivadi adıyla düzenledikleri şenliklere çeşitli sanatçı ve öğrenciler katılarak dersler, atölyeler düzenliyorlar.

İlk gün, vadi, yaşayanlar ve Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu çalışanları ile baştan sonuna dek gezildi. Dere yatağı ve çevresindeki oldukça belirleyici vadiden oluşan alan, kapalı coğrafi yapısı nedeniyle, hem bir araya gelmeye (komşuların birbirinden haberdar olmasına) ve hem de gözlenmeye (vadinin hemen üstündeki polis karakolu nedeniyle) çok uygun. Vadinin yamaçlarında sıklıkla, kısmen yıkılmış döküntü halinde evler, bazı bölgelerde de ekili alanlar görülebiliyor. Yine

vadi oluşumunun çok belirgin yapısı nedeniyle su, (temiz su, suyun aktarımı ve arıtılması, sulama, pis su yönetimi) her açıdan ele alınması gereken bir konu olarak dikkatleri çekti. Mahallede son 1 aydır çöplerin toplanmadığı gözlemlendi. Ayrıca sıklıkla kanalizasyon sorunları yaşandığı, kentsel dönüşüm projesinin uygulaması direnişler karşılıklı da gerçekleştirilemeyince, alt yapı bakım ve onarım açılarından da mahallenin neredeyse kendi haline bırakıldığı mahalleli tarafından dile getirildi.

İlk gün gerçekleştirilen gezi ve mahalleli ile buluşmanın üzerine takip eden günlerde atölye yürütücüleri ve katılımcıları çalışmalarına Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nde devam ettiler. Yürütücüler, kendi deneyimlerini anlattılar, katılımcılarla detaylı ve kapsamlı tanışma ve niyet oluşturma toplantıları düzenlendi. Vadi halkına hangi açılardan yardım edilebileceği değerlendirildi. Sonuç olarak, bu atölyenin kısıtlı süresinde proje üretmek bitirmeye değil, Ankara'da yaşayan ve sürece katılabilecek kişilerin vadi halkı ile birlikte uzun soluklu bir iş üretme modeli oluşturmaya odaklanması gerektiği üzerinde uzlaşıldı. Bu çerçevede, çeşitli deneyimlerden mimarlar, mimarlık öğrencileri, Ankara Şubesi temsilcileri gibi farklı deneyimlerden katılımcıların birlikte ve devamlı çalışmasının önemi vurgulandı. **Gecekodu Bölgesinde Kamusal Alan Üretimi** atölyesinin Mimarlığın Sosyal Forumu 2010 sonrasında da devamına yönelik ortak ilgi paylaşılırken, şu ana hatların göz önünde bulundurulması gerektiği de ifade edildi:

- Mimarı ve diğer uzmanlık alanlarından katılımcıları, salt "hizmet sağlayıcı" konumundan çıkartarak, ihtiyaçların belirlenmesinden karşılanmasına dek tüm süreçte kullanıcı ile iletişim içerisinde hareket eden, mesleki bilgi ve deneyimini kullanıcıya sunarken kullanıcının karar ve üretim süreçlerine aktif katılımını sağlayan, bir katalizör olarak üretim süreci içerisinde yeniden tanımlamak,
- Kullanıcıyı da "pasif tüketici"den ihtiyaçları üzerine düşünen, aktarılan bilgiler ışığında çözüm öneren, önerilen çözümler üzerinde görüş oluşturan, örgütlenerek iş üretebilen bir toplumsal oluşum içerisinde yeniden tanımlamak,
- İhtiyaçların karşılanmasını, yukarıdaki çerçevede sağlarken, tam anlamıyla katılımcı tasarım ve uygulama süreçlerini deneyimlemek.

Gecekondu Bölgesinde Kamusal Alan Üretimi atölyesinin Mimarlığın Sosyal Forumu 2010 haftasında yürütülen bölümü için ise, vadi halkına 3 öneri sunuldu:

1. Vadi halkının da önerisi olan, bir "mikro kamusal alan". Vadi halkı yaz aylarında kullanmak üzere bir araya gelebilecekleri ve konser / gösteri düzenleyebilecekleri bir anfityatro ihtiyacını dile getirmişlerdi. Bunun, yerel malzeme (yıkılan hanelerden kalan moloz da hazır bir malzeme olarak düşünülerek), yerel işçilik, mevcut coğrafyaya ve iklime uygunluk, sosyal ihtiyaçlara cevap verebilme açılarından detaylandırılarak, mahalleli ile sık görüşmeler de yaparak olgunlaştırılması.

2. Tarım alanlarının, su, güneş, toprak verimi, erişim gibi kriterler düşünülerek iyileştirilmesi ve artırılması

3. Vadideki suyun hareketinin, temiz su, gri su, pis su ve arıtma, sulama ve ev ihtiyaçları, yağmur suyundan yararlanma, depolama gibi tüm açılardan değerlendirilerek, gerekirse sarnıç da yaparak düzenlenmesi

Tüm önerilerde uygulamanın mahalle halkı ile beraber ve özellikle mahalle kaynakları ile yapılabilmesinin, mahalle örgütlenmesi, sürdürülebilir bir yerleşim / toplumsal oluşumun desteklenmesi ve mahallenin bağımsızlığının korunabilmesi açılarından çok önemli olduğu vurgulandı.

Anton ve Nunes, tüm fikirlerin tartışıldığı, herkese söz hakkı verildiği oturumlar yürüterek, biz katılımcılara, sabırla katılımcı toplantı yürütülmesi konusunda ışık tuttular. Bundan sonrası atölyenin katılımcılarına kalıyor.

PROJE UYGULAMA

Dışişleri Bakanlığı Yerleşkesi Mimari Proje Yarışması

Dışişleri Bakanlığı Yerleşkesi mimari projesi, Kamu İhale Kurumu tarafından 24 Aralık 2002 tarih ve 24973 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği" kuralları içinde, serbest, ulusal ve iki kademeli olarak yarışmaya çıkarılmıştı. Yarışmanın sonuçlanmasının ardından 84 nolu Bülten'de Yarışmada ödül alanlara dair bilgi yer almış, ancak Birincilik Ödülü alan proje yayınlanamamıştır. Aşağıda Yarışmada Birincilik elde eden projeye ait bilgiler yer almaktadır.

1. ÖDÜL

Süleyman BAYRAK, Mimar (GÜMMF)
Ahmet YERTUTAN, Mimar (GÜMMF)

Yardımcılar
Gözdenur DEMİR
Cansu ERGÜL
Evren Barış ÖZBEK
Neslihan DAĞDEVİREN
Ertan BOZOĞLU
Funda YERTUTAN
Selim NAZLICAN

MESLEKİ UYGULAMA

Azami Emek, Asgari Ücret!

Alper Kangal

Yeni bir yıl daha başladı yeni umutlarla. Ve yine yeni bir asgari ücret bahsetti beyler emekçilere. Dört kişilik bir ailenin açlık sınırınının 846 Lira, yoksulluk sınırınının 2750 Lira olduğu bir ülkede, milyonlarca insana, "Sen aylığı 629 liradan çalışacaksın" derken beyler, yüzleri kızarmıyordu ve "Oldukça fedakâr davrandık" diyordu ağalardan biri, yine diğer ağalar adına açıklama yaparken.

Asgari ücret belirleme dönemleri, bu takdirin kim tarafından neye göre yapıldığı her zaman karikatürlere konu olmaya devam edecek gibi görünüyor. Öyle ya da böyle belirlenen bu asgari ücret biz mimarların tamamen dışımızda olan ve bizim dışımızdaki milyonları etkileyip bizden bağımsız olan bir olgu elbette değil. Yalnızca bizlerin bu toplumun içinde yaşamamızdan kaynaklanan basit bir bağ hiç değil. Bu bağlantıyı en anlaşılır kılan şey mimarların genel profilini incelemektir. Bu genel profil mimarların Mimarlar Odasına kayıtlılığı ile okunabilir. Mimarların Odaya kayıtlı olma oranı belirgin biçimde yüksektir ve mimarların neredeyse hepsinin kayıt altında olduğu söylenebilir. Bu kayıtlı üyelerimizin ise yüzde 90'lara varan kısmı özel sektörde ücretli çalışmaktadır. Bu sonuçlar mimarların toplum içinde var olduğu konum itibarıyla, televizyon dizilerinde gösterildiği gibi hiçbir maddi kaygısı olmayan, bulutların üstünden emirler yağdırıp kendinin diğer insanlar için bir şans olduğunu düşünen, burnu büyük tasarım üstatları olmadığına, kapitalist üretim ilişkileri içindeki taraflaşmada emekçi sınıfların organik bir parçası olduğuna işaret eder. Bunun böyle olmadığı meslekle tanıştığımız eğitim sürecinin başından itibaren sürekli olarak ideolojik manipülasyonlarla üstü örtülmeye çalışılır ve ait olduğumuz taraf düzen tarafından iyice muğlaklaştırılır.

Bunu hemen hemen hepimizin geçtiği bir süreci hatırlayarak devam edebiliriz. Okuldan çıkıp mesleğini öncelikle ücretli olarak icra edeceklerin karşısına biri dikilip aslında hiçbir şey bilmediğini, asıl okulun ofiste çalışmak olduğunu söyler. Öğrenmek için gösterilen yol ise asgari ücretle uzun mesai sürelerince çalışmamız gerektiği olur. Aslında bir şey bilmediğinizi, sayısı yirmiyi geçmeyen AutoCAD komutunu kullanarak gece gündüz çalışmamız gerektiğini söyleyen kişi ne yazık ki

çoğu zaman sizin meslektaşınızdır. Derken biraz zaman geçer ve başka bir adam gazeteye ilan verirken yukarıda bahsettiğimiz gibi bir iş temposuna birkaç yıl katlanmış bir mimar aradığını yazdırır. Olur da orada çalışmaya başlarsanız iş görüşmesinde hiç aklınıza bile gelmeyen ancak aylar sonra belki de tesadüfen internetten sigorta sorgulama sayfasına baktığınızda, aldığınız maaş üzerinden değil asgari ücretten sigortalı olduğunuzu görürsünüz. Patronunuzun sadece bundan bile ne kadar karda olduğu pek de umurunuzda değildir, ne de olsa eskisine nazaran daha iyi koşullarda çalışmaktasınız ve çevrenizdeki arkadaşlarınızın neredeyse hepsi aynı koşullarda çalışmasına rağmen kendinizi yalnız hisseder ses çıkarmazsınız.

Derken biraz daha zaman geçer. Kendinizi bir TOKİ ihalesinden alınmış bilmem kaç yüz pencereci bir ucube binaya poz numarası verirken, daha birkaç sene önce gördüğünüz Brezilya Ulusal Kongre binası gelir aklınıza. Böyle tasarımlar yaparak memleketi ve kentin çehresini değiştirme planlarınız gelir aklınıza. Gözünüzü tekrar açtığınızda siyah zemin üzerinde renkli birtakım çizgilerin olduğu ucube sizi bekliyordur. Ve siz hala kendinizi yalnız hissediyorsunuzdur. Bu ortam sizin tahammül sınırlarınızı zorlamaya devam ederken, sürekli olarak ofiste geçirdiğiniz saatler artmaya ve kendinize ayırdığınız süre ise azalmaya devam eder. Söylenen şeyler hep aynıdır; "İşlerimizin yoğunluğu bitene kadar biraz fazla mesai yapalım". Siz kendinizi yalnız hissettiğiniz için "İşler hiçbir zaman bitmez ki, çalışma saatleri bundan 150 yıl önce 8 saate düşmüştü be adam" diyemezsiniz.

Yalnız hissetmemek için sizin gibi başkalarıyla yan yana gelmeniz gerekir. Bunun yeri bizlerin tek örgütü olan Odamızda örgütlenmektir. Zaten kayıtlı olduğunuz bir örgüte yabancı kalmak, odayı sevmiyor olmak şu an içinde bulunduğumuz koşullarımızda hiçbir değişiklik yaratmayacak şüphesiz. Ama sahip çıktığımızda bir umut var gibi görünüyorsa denemeye değer.

Bitirirken şairin dediği gibi "aldığımız son gündeliğin asgari ücret değil, hür ve günlük güneşlik bir ülke" olması dileğiyle daha fazla kayıtlılık değil, daha fazla örgütlülük!

Mimar Olarak Bilirkişi Olmak ve Bilirkişi Kurulları Oluşumu İçin Bir Çözüm Önerisi

Leman Ardoğan

Bilgi, insanların yaşamları boyunca elde ettikleri en büyük zenginliktir şüphesiz. Yaşam boyu elde edilen ve var olan bilgilerin çokluğu, farklılığı ve özellikleri gereği, tek bir insanın her konuya hâkim olması, her konuyu bilmesi de mümkün değildir.

Günümüz hukuk sisteminde, **bilirkişi veya bilirkişilik faaliyetinin** hayatımızı etkileyen, yönlendiren en önemli bölümü olan yargıda çok önemli bir rol üstlendiğini görmekteyiz. Türkiye'de bilirkişilik son yıllarda yoğun eleştirilere uğramaktadır. Bilirkişilerin, özellikle yazılı basında suçlanması ve hatta aşağılanması sonucu dürüst bilgili ve güvenilir uzmanların yargılama sürecine aktif katılımı engellenmektedir. Oysa bilirkişiliğin özendirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Avrupa ülkelerinde bilirkişilik saygındır, bir övünç kaynağıdır. Ülkemizde de bilirkişilik kurumunun saygınlığının elde edilmesi gerçekleştirilmelidir. **Bilirkişilik Eğitimi** alan, bilirkişilik sertifikalı mimarların bilirkişilik ordusuna katılmalarını, bilirkişilik alanında saygınlık kazanma adına önemli bulmaktayım. İnanıyorum ki mimarların var olduğu bilirkişi kurullarından çıkan raporlar, yargılama sürecini ve sonucunu olumlu yönde etkilemekte / etkileyecektir. Doğru raporlama ile elde edilecek bu süreç ülkemizde de bilirkişilik faaliyetinin güvenilirliğini artıracak, bu faaliyeti olması gereken yere çıkaracak ve saygınlık kazandıracaktır.

Mimar, yapı ile ilgili hayatın her alanını bilen kişidir. O zaman bilen kişi olarak yargılamada yargıcın yanında, yargıca yardım eden kişi de olmalıdır. Yapı

alanındaki, yapılı çevre alanındaki tüm bilgilerini yargıca sunmalı, mahkemelerden adil kararların çıkması için bilirkişilik yapmalıdır, uzman olduğu alanda, bildiği konularda görüşlerini yargı ile paylaşmalıdır. **Mimar**, uğraş verdiği alanlarda bilgisini kamu hizmetine sunarak, doğru bilgilerin mahkemelerde etkin olmasını sağlamak zorundadır. **Bilen kişi olarak bilirkişi olmak zorundadır.** Hayatın içindeki etkinliği mimara bu sorumluluğu vermiştir.

Bilirkişilik nedir? Bilirkişi kimdir?

- **Bilirkişilik: Sosyal yaşamda insanlar arasında yaşanan ilişkiler içinde ortaya çıkan uyumsuzlukları çözmek için, hukuk hayatımızda yargının kararlarında etkili olabilen çok önemli bir alandır.**

- **Bilirkişilik faaliyeti / Bilirkişi: Çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde, konularında uzman kişilerin hukuk davalarında ve/veya özel davalarda konularıyla ilgili araştırma, inceleme ve tespit yapmaları sonucu uzmanlıkları doğrultusunda değerlendirmelerini ve vardıkları sonucu bir raporla karar makamına sunmalarına Bilirkişilik Faaliyeti, bu faaliyeti gerçekleştiren kişiye de Bilirkişi denir.**

- **Bilirkişi, açıklanması istenen "özel ve teknik bilgi" gerektiren konularda incelemesini yapar, vardığı sonuçları raporuyla bildirir. Raporun**

sonucunu kendi teknik bilgi ve birikimi ile saptar. Uygulamada bu çok önemli bir durumdur. Bilirkişilik bilgi birikimi ve deneyim kazanmayı gerektirir.

Hukuk alanında ise Bilirkişi özetle şöyle tanımlanmaktadır; "Mesleki eğitim ve deneyim sonucunda bir alanda uzmanlık kazanan, meleke sahibi olan, uzman olan, çözümlenmesi özel veya bilimsel bilgiye dayanan konularda oyuna (görüşüne) başvurulmuş meslek mensubu kişi "bilirkişi" olarak tanımlanır. Bilirkişi; Hukuk usulü Mahkemeleri Kanunu'nda (HUMK) "ehli vukuf" Ceza Kanunu'nda (CMUK) "ehli hibre" iş hayatında ise "eksper" olarak adlandırılır.

Bilirkişilik faaliyetini, fonksiyonel anlamda "yargısal nitelikte görev ve yetkilerle donatılmış" bir "danışmanlık hizmeti" olarak nitelenmek mümkündür.

Bilirkişinin yetki ve sorumluluklarına bakacak olursak: Bilirkişi

- Önce vicdanına,
- Taraflara,
- Tüm yargı organlarına,
- Hak ve adalet duygularına,
- Hukuka,
- Davranışlarından dolayı en yakın sosyal çevresine,
- Meslek odasına ve
- Kamuya karşı olan bir sorumluluktur.

Sorumluluğun ana halkalarından biri, bilirkişinin kendisini meslek alanında sürekli geliştirmesi, bilen kişiler olmasıdır. Diğer ise, raporunu doğru, tarafsız, bilimsel gerçekliğe uygun olarak sunmasıdır.

Bilirkişilerin sorumluluklarından, tarafsızlıklarından, yüksek kamu yararından söz ederken burada çok önemli bir konudan daha bahsetmek istiyorum, o da "bilirkişinin güvencesi"dir. Bu konunun, gerekli düzeyde ele alındığı ve tanımlandığından, boyutlarının belirlendiğinden söz etmek bugün için mümkün değildir.

Bilirkişi ve bilirkişilik faaliyetinin Yasal Mevzuattaki Yeri

Bilirkişilik için temel dayanak, İdari Yargılama Usulü Yasası Madde 31/1'dir. Bu madde;

İki tür Bilirkişilik Hizmeti vardır: birincisi, "resmi kurum bilirkişiliği", ikincisi ise "özel bilirkişilik hizmeti"dir. Özel bilirkişilik hizmeti veya mesleki bilirkişilik:

– Uzmanlığa dayalı olarak mesleki teknik bilirkişilik,

a) Hukuk Davalarında Teknik Bilirkişilik,

b) Ceza Mahkemelerinde Teknik Bilirkişilik

– Özel olarak Kamulaştırma Kanunu çerçevesinde,

a) Kamulaştırma Bilirkişiliği,

b) Mülk Bilirkişiliğidir.

Teknik Bilirkişilik: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı ihtisas odalarının her biri tarafından seçilen teknik uzmanların yaptığı bilirkişilik hizmetine teknik bilirkişilik denir. Teknik bilirkişiler ceza ve hukuk davalarında görevlendirilirler.

Kamulaştırma Bilirkişiliği: 2942 sayılı Kamulaştırma Yasasında belirtilen konuların yer aldığı davalarda ve yasanın 15. maddesinde tüm ayrıntıları belirtilen görevi üstlenen kişilere kamulaştırma bilirkişisi adı verilir.

Mülk Bilirkişiliği: İl ve/veya ilçe sınırları içinde bir gayrimenkule sahip ve ikamet eden teknik kişilerin Valilik veya Kaymakamlık makamına başvurmaları sonucu her yıl İl ve İlçe Mülki Amirliği tarafından oluşturulan asil üyeler listesinde yer alan bilirkişilere mülk bilirkişisi adı verilir. Kamulaştırma davalarında mutlaka bir mülk bilirkişisi bulunur.

Bilirkişi kurumu nasıl oluşur?

Kamulaştırma Davalarında Bilirkişi Kurulu: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı odalar ile İl ve İlçe İdare Kurullarınca, her yıl Ocak ayında hazırlanan listelerden kamulaştırmaya konu gayrimenkulün cins ve niteliğine göre, **üçü odalar listesinden**, ikisi de idare kurulu listesinden, mahkemelerce seçilen, beş kişiden oluşan kuruldur. **Kamulaştırılan malın üstün niteliği göz önüne alınarak, bilirkişilerden üçü aynı veya ayrı uzmanlık kolundan seçilebilir.**

Mimar bilirkişi olarak görev yapmak istenildiğinde ise, meslek alanımızda taşınmazlarla ilgili tüm

davalarda mimar ve mühendislik alanlarında, teknik bilirkişi görüşü istenmektedir. Teknik bilirkişileri, mimar bilirkişileri hukuk hayatımızın her alanında görebilmekteyiz. Mimar bilirkişilerin görev aldığı Mahkemeler:

- Asliye Hukuk Mahkemeleri

- Sulh Hukuk Mahkemeleri

- Ticaret / Asliye Ticaret Mahkemeleri

- İcra Mahkemeleri

- Ağır Ceza Mahkemeleri

- Sulh Ceza / Asliye Ceza Mahkemeleri

- Vergi Mahkemeleri

- İdare Mahkemeleri

- Aile Mahkemeleri

- **Fikri ve Sınaî Haklar Mahkemeleridir.**

Mimar Bilirkişi Olarak Sorunlarımız Nelerdir?

Bilindiği üzere son günlerde, "bilirkişilik uygulamaları" üzerinde özellikle yazılı / görsel basında oldukça fazla sayıda eleştiriler ve suçlamalar vardır. Bilirkişilik kurumunun amacından sapmalar olduğu, kirlendiği, her ortamda dile getirilmekte ve bilirkişiliğe / bilirkişilere kuşku ile bakılmaktadır. Aslına bakacak olursak, bilirkişilik müessesesinin zaman içinde kirlendiği ve özünden uzaklaştığı da doğrudur. Ancak buna kimin ya da neyin yol açtığı konusu ise tıpkı bilirkişinin güvencesi konusu gibi pek tartışılmamaktadır. Şu bilinmelidir ki, hukuktaki geçerli kurallar, ilkeler bilirkişilik kurumunun sağlıklı çalışması içinde geçerli kurallardır, ilkelerdir. Önemli olan hukuk alanında geçerli ve öngörülen bu ilkelerin, bilirkişilik alanında uygulanması ve çalıştırılmasıdır. Aksi durum sorunların temel dayanağını oluşturmaktadır.

Özeldeki sorunlarımıza bakacak olursak;

- **Bilirkişilik faaliyeti bir kamu görevi olması gerekirken, bazı bilirkişilerin, bilirkişilik faaliyetini meslek haline getirmeleri ve bir meslek olarak görmeleri ve bu kişilerin kurullarda yer alması,**

- **Meslek Odalarımızın bilirkişilerin sicillerinin tutulması konusunda aktif olmamaları ve uzmanlık alanlarının tam belirlenmemesi,**

- **Listelerde yer alan bilirkişilerin dosya konusuna bağlı olarak uzmanlığa dayalı bilirkişi kurul-larında**

yer almaması,

- **Bilirkişi kurullarında, listede yer alan teknik bilirkişilerin eşit şartlarda temsil edilmemesi,**

- **Bilirkişilerden, kiminin birçok dava dosyasına giderken, kimi bilirkişinin hiç dava dosyasına çağrılmaması ve bilirkişilik kurullarında yer almaması.**

Çözüm Önerisi:

Kendimize, mesleğimize ve meslektaşlarımıza karşı sorumluluğumuz bağlamında, toplumsal ve sosyal sorumluluğumuzun bilincinde olarak, bilirkişilik kurullarında yer alan tüm teknik bilirkişilerin uzmanlığa bağlı olarak eşit şartlarda sorumlulukları yerine getirmeleri amaçlanmalıdır. Bunu sağlamak için bilirkişi kurullarının oluşma şekli yeniden ele alınmalı ve bu konuda bir proje geliştirilmelidir.

A-Öneri projenin birinci bölümü meslek odalarının kayıt sistemine yönelik değildir.

Yüzlerce uzmanlık alanının oluştuğu günümüzde, alanını / uzmanlığını bilen kişileri ancak kayıtlı oldukları meslek örgütleri bilebilir. Bu nedenle, **bilen kişiler meslek odalarından istenmelidir**, birinci öneri budur. Bilirkişi kurullarında yer alacak teknik bilirkişilerin, dava dosyasının konusuna göre, ilgili meslek odasından istenmesidir. Bu şekilde Sayın yargıçlarımızın üstünden bilirkişinin ihtisasını, deneyimlerini bilmeden seçme zorunluluğu yükünü de kaldırılmış olacaktır. Şüphesiz bu sistemin oluşması için bir alt yapı çalışmasına ihtiyaç vardır.

Burada birinci işlem, öncelikli olarak meslek odalarının üyelerine ait sicilleri çok iyi tutmaları gerekliliğidir. Üye sicillerinin birçok odamızda tutulduğunu bilinmekle birlikte, sicil işleme, sicile girmesi gerekli konuların, işlerin, raporların, eğitimlerin bir kez daha gözden geçirilmesi ve Bilirkişilik faaliyetine yönelik deneyimlerin, eğitimlerin, tecrübe kazandırıcı aktivitelerin çok iyi tanımlanması ve üye bazında izlenmesi gerekmektedir. Bu görev TMMOB ve bağlı Odalarca yapılacaktır, zaten yapılması da gerektir.

B-Projenin ikinci bölümü yargının bilirkişi seçme sistemine yönelik değildir.

Kamulaştırma kanununun 15. Maddesi gereği seçilen ve Bilirkişilik Kurulunu oluşturan teknik ve mülk bilirkişilerine ait listenin oluşmasında sonra bu üyeler ait

sicillerin yargıçlar tarafından okunmasının sağlanması gerekmektedir. Bu şekilde yargıç tarafından, seçilmiş teknik bilirkişinin deneyimlerini, ihtisas konusunun bilinmesi, sağlanacaktır.

Peki, projeye göre teknik bilirkişi nasıl seçecektir; Mevcut kanunlara göre bu yetki şimdilik yargıçlardadır, ancak küçük bir düzenleme, seçim ölçütleri iyi belirlenmiş bir programa yardım ile ve eşit şartlarda olan dosya konusunda uzman bilirkişilerin listesi / alternatifleri yargıcın onayına sunulabilir.

Yani bilirkişi seçimi, teknik bilirkişinin sicili, uzmanlığı, elinde dosya olup olmadığı, o zaman kadar kaç dosyaya gittiği, raporlarını düzgün yazıp yazmadığı, zamanında rapor teslim edip etmediği, v.b. konuların değerlendirildiği bir bilgisayar yazılımı ile çözülebilir. Bu yazılım, TMMOB ve bağlı Odalarınca sicil sistemine bağlı olmalıdır. Bilgisayar yazılım programı ile teknik bilirkişinin bilgisayar ortamında, elektronik ortamda seçilmesi, yargıcın ve tarafların onayına sunulmasının sağlanması projenin ikinci bölümünü oluşturmaktadır.

Birçok arkadaşımızın bir adli yıl için hiçbir dosyaya gitmediği, bazı arkadaşlarımızın ise bir adli yıl içinde yüzlerce dosyaya gittiği bilinmektedir ve bu durum birçok problemin ve söylemi de beraberinde getirmektedir. Öneri projenin uygulamaya geçilmesi halinde, birçok konuda hem yargıçlarımızın hem de bilirkişilik yapan mimar, mühendis ve şehir plancılarının birçok sorunu çözülecektir. Dürüst bilgili ve güvenilir uzmanların / teknik kişilerin yargılama sürecine aktif katılımı daha kolay sağlanacak, tarafsız, doğruyu beyan eden kaliteli raporların çoğalarak, mahkemelerde adil kararların çıkmasına yardımcı olacağı kesindir. Şüphesiz bu sistemin oluşması için teknik alt yapı çalışmasına ihtiyaç vardır. **Ama yapılmaz değildir.**

Bilirkişilik Konusundaki Oda Mevzuatı ve Yönetmelikler

3458 SAYILI MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HAKKINDA KANUN

Kabul tarihi: 17 Haziran 1938 Resmi Gazete tarih / sayı: 28 Haziran 1938 t ve 3945 s.

6235 SAYILI TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ KANUNU

Kabul tarihi: 27 Ocak 1954 resmi gazete tarih/sayı: 04 Şubat 1954 t ve 8625 s.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

MİMARLAR ODASI ANA YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarih/Sayı: 18 Aralık 2004 Tarih Ve 25674 Sayı

TMMOB MİMARLAR ODASI MİMARLIK MESLEĞİNİ UYGULAMA, MİMARLARARASI DAYANIŞMA, MİMARLIK ŞEREF VE HAYSİYETİNİ KORUMA YÖNETMELİĞİ

Kabul tarihi: 13.02.1971

TMMOB TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarih / Sayı: 10 Temmuz 2002 Sayı:24811

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ BİLİRKİŞİLİK YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarih / Sayı: 05 Mayıs 2005 Sayı:25806

KAMULAŞTIRMA DAVALARINDA BİLİRKİŞİ OLARAK GÖREV YAPACAKLARIN NİTELİKLERİ VE ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarih / Sayı: 24 Kasım 2006 Resmi Gazete Sayı: 26356

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ MESLEK İÇİ EĞİTİM VE BELGELENDİRME YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarih/Sayı: 14 Aralık 2004 Tarih ve 25670 Sayı

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ BİLİRKİŞİLİK EKSPERLİK HAKEMLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarih/Sayı:14.03.1986 tarihli, bu yönetmelik değişik tarihlerde tadil edilmiştir.

Kaynakça:

- 1- Mimarlar Odası SMGM Kamulaştırma Temel Eğitim notları
- 2- Kamulaştırma Kanunu

3- MSF 2010 – TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bilirkişilik Komisyonu Bildirisi

BİLİNMEYEN ANKARA

SSK İşhanı (SSK Kızılay Rant Tesisleri)¹

Ali H. Alptekin

KÜNYE:

Mimar: Orhan Dinç

Proje: 1973

Hizmete Giriş Tarihi: 29.10.1983

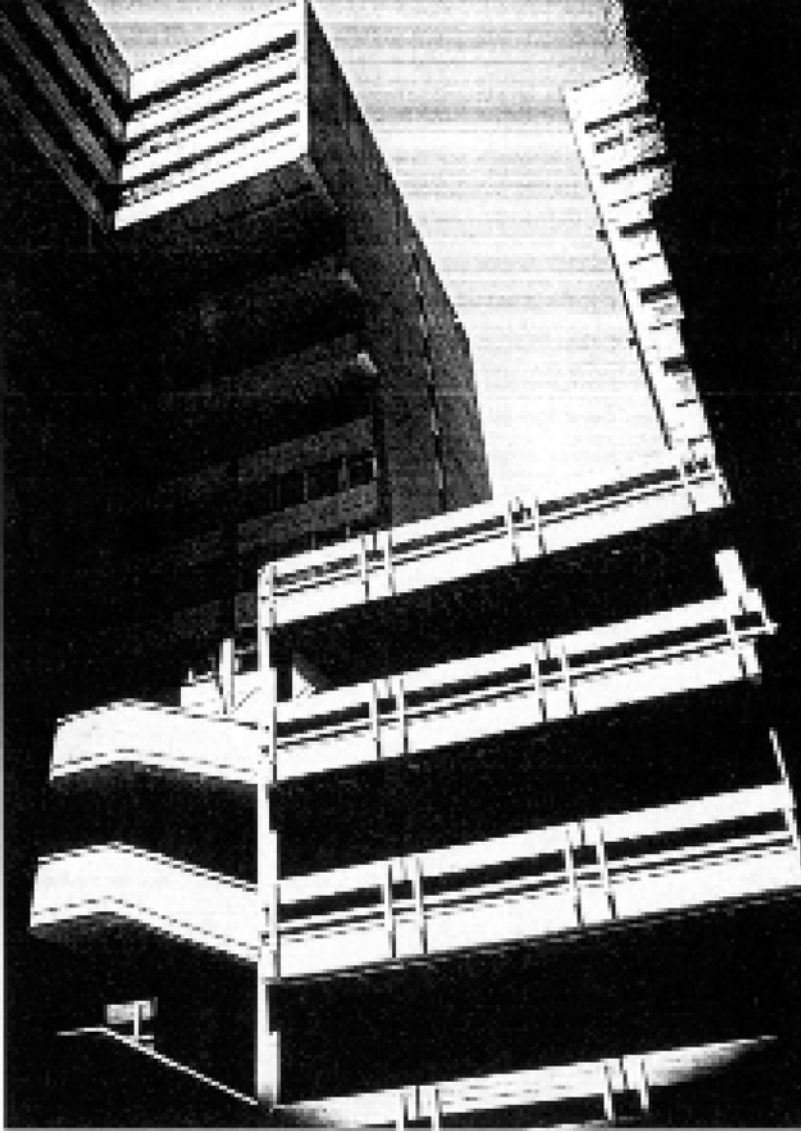
İş Sahibi: Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü

İşlev: Çarşı ve İşhanı

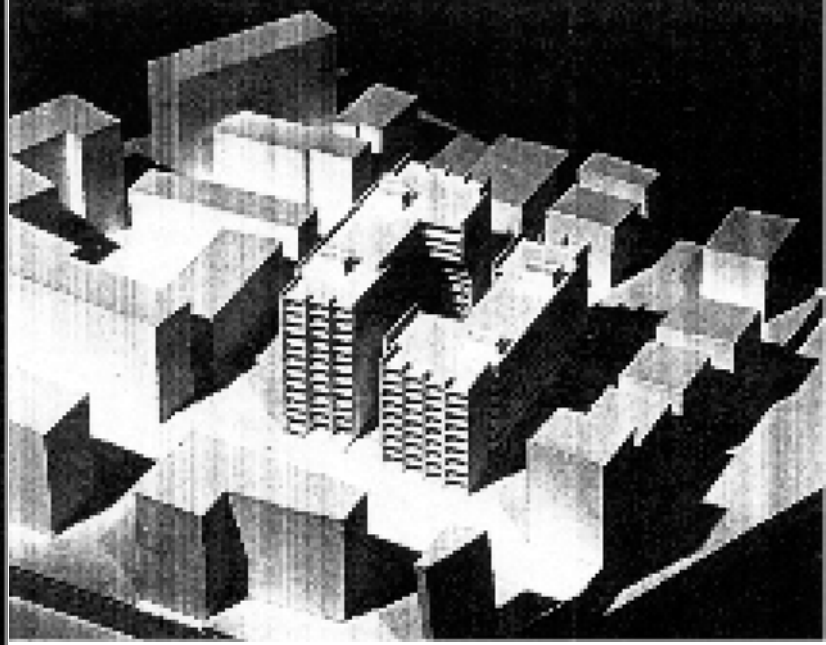
Adres: Ziya Gökalp Caddesi No:11, Kızılay, Ankara

İşlevini ve amacını yitiren bir binanın, dönüştürmek, farklı kullanımlar yüklemek, yeniden değerlendirmek yerine yıkılması ülkemizde mimarlık ortamında kanıksandı artık. Herhalde Ankara için bunun en güncel örneği SSK İşhanı'dır. Yapının rant getirmesi amacıyla yapıldığından mıdır bilinmez rant getiremiyor olduğundan yıkılmak istenmesinin sessizlikle karşılanması...

Bugün SSK İşhanı olarak bildiğimiz yapı 1973 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından kurumun gelirlerini artırmak amacıyla Ziya Gökalp Caddesi, Selanik Caddesi, Sakarya Caddesi ve İnkılap Sokak tarafından çevrelenen 1063 ada 6 parselde bulunan ve kuruma ait olan arazide bir "rant tesisinin" elde edilmesi için açılan yarışma projesinin ürünüdür. Yarışma sonuçları Ağustos 1973'te duyurulmuş, Eylül ayında da dönemin mimarlık dergileri Mimarlık ve Arkitekt'te yayınlanmıştır. Jüri üyeleri Aktan Okan, Cihat Fındıkoğlu, Orhan Özgüner, Candaş Bakır ve Müslim Karakayalı'dan oluşan yarışmada Orhan Dinç'in projesi birinci seçilmiştir.

Yarışma açılırken yarışmacılara bir program verilmemiş onlardan sadece bir "rantabilite" hesabı yapmaları ve yapıyı Ziya Gökalp Caddesi'nden 15 metre çekme mesafesine yerleştirmeleri istenmiştir. Jüri, Orhan Dinç'in projesini hem rantabilitesi hem de araziye ve çevreye yaklaşımı açısından başarılı bulmuştur. Mimar, Emek İşhanı gibi yüksek bir yapı yapmak yerine yapıdaki kademelenme ile mevcut yapılarla uyumlu bir tasarımı tercih etmiştir. Yapı adası etrafındaki yoğun araç trafiğinden dolayı da projesindeki içe dönük tutum ve bunu kuvvetli bir yaya arteri ile iç mekânda üç boyuta yansıyan zengin etkisi jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

Brüt beton olarak tasarlanan yapı doğuda ve batıda yer alan iki ana ofis bloğu ile bu blokları birleştiren içe dönük bir çarşıdan oluşmaktadır. Mimarın yarışmada teslim ettiği ilk projede batı bloğu 10, doğu bloğu ise 7 kattan ve bu blokları sokak tipi galeriler ile birleştirerek içerde avlu yaratan 4 katlı çarşı ile bodrumda 2 katlı bir otoparktan oluşmaktadır. Ancak kurum, ofis bloklarındaki katların birer azaltılarak çarşının 5 katlı olmasını ve otoparkın 3 katlı olmasını tercih etmiştir. Mimarın teslim ettiği projede küçük bir de sinema yer almaktadır ancak yine bu alanın mağaza olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Yapının ofis bloklarındaki bürolar da içe dönük bir

¹Doç.Dr. Elvan ALTAN ERGUT tarafından ODTÜ Mimarlık Tarihi Lisansüstü Programı'nda verilen "AH 544 Architectural Research Studio - ANKARA 1950-1980" dersi kapsamında yapılan çalışmadan derlenmiştir.

mekân örgütlenmesi ile kurgulanmış ve avluyla görsel iletişimi sağlanmıştır. Yapının doğu ve batıya bakan dış cephelerinde açıklıklar sınırlı tutulmuş ve bir kontrast yaratacak şekilde açıklıklar kuzey ve güney cephelerinde tasarlanmıştır. Yapının batıda yer alan bloğunun daha uzun olması batı güneşinin etkilerini azaltmak amacını taşımıştır.

80'li yılların başında çarşı genel olarak ilk katta gıda ürünlerine yönelik dükkanlardan oluşmakta, üst katlarda ise büyük oranda konfeksiyon mağazaları ile pastane, kafe, lokal ve barlar yer almıştır. Çarşının üst katları zamanla sadece barların ve eğlence mekânlarının yer aldığı bir dönüşüm geçirmiştir.

SSK İşhanı Kızılay'ın 1950'lerden sonra arazi spekülasyonu ile geçirdiği dönüşümü bir mimarlık ürünü olarak yansıtmakta ve tüm diğer özelliklerinin yanı sıra bu özelliğiyle de Ankara için bir belge niteliği taşımaktadır.

Yapı 29 Aralık 2010 tarihi itibarıyla Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Çankaya Belediyesi'ne satılmış bulunmaktadır ve Belediye kendi internet sitesinde yapının yıkılıp yerine oturma alanı daha küçük ancak yüksekliği çok daha büyük olacak bir Belediye hizmet binası yapılacağını ve açığa çıkacak diğer alanın kent meydanı olarak düzenleneceğini duyurmuştur.

Fotoğraf: Emrah Köşkeroğlu, Ankara, Çukurhan-2004

KARİKATÜR*

Mikhail M. Zlatkovsky (ABD), 16. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması Başarı Ödülü

*Bu Bölüm Karikatürcüler Derneği ile ortaklaşa hazırlanmaktadır.
16. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması albümünden alınmıştır

